

ÜLEVAADE
„EESTI
SPORDIPOLIITIKA
PÕHIALUSTE
AASTANI 2030”

ELLUVIIMISEST
2024. AASTAL

KULTUURIMINISTEERIUM

Kultuuriministeerium

Tallinn 2025

SISUKORD

Sissejuhatus.....	4
1. Hetkeolukorra ülevaade	6
1.1. Spordi areng numbrites.....	7
1.2. Spordivaldkonna rahastamine	12
2. Saavutusspordi arendamine.....	18
2.1. Pariisi olümpiamängude kokkuvõte	19
2.2. Team Estonia tegevused	21
2.3. Pariisi paralümpiamängude kokkuvõte.....	22
2.4. Baltimaade koondised suveolümpiamängudel	23
2.5. Eestis korraldatud rahvusvaheliste kõrgetasemeliste võistluste toetamine	27
3. Tegevused liikumisharrastuse edendamisel	32
3.1. Valdkondade ülese liikumisaktiivsuse tegevuskava elluviimine	33
3.2. Koolide sportimistingimuste kaardistamise uuring	35
3.3. Tervisespordikeskuste arendamine	38
4. Muudatused ausa spordi tagamisel	42
5. Treeneri tööjõukulu toetuse muudatused.....	46
6. Vaade tulevikku	50

SISSEJUHATUS

Riigikogus 18. veebruaril 2015. a vastu võetud spordivaldkonna pikaajaline strateegiadokument „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“¹ (edaspidi „Sport 2030“) määrab kindlaks Eesti spordipoliitika visiooni, üleriigilised eesmärgid ja prioriteetsed arengusuunad. „Sport 2030“ kohaselt on sport ja liikumine kõikide demograafiliste ja sotsiaalsete sihtgruppide tegevuse tervistava, hariva, meelelahutusliku ning sotsiaalse toimega osa, mis mitmekesistab kultuuri ja noorsootööd ning panustab lõimumisse, tööhõivesse ja majandustegevusse.

Tulevikuvaates vastab eestimaalaste vaimne ja kehaline tasakaal ning heaolu aastal 2030 Põhjamaade tasemele ning Eestis on olemas kehalist aktiivsust soodustav elukeskkond koos kaasnevate teenustega, mis toetavad inimeste tervena elatud eluiga, eneseteostust ja majanduskasvu. Dokumendis „Sport 2030“ on sõnastatud üleriigiline eesmärk, mille kohaselt on liikumisel ja spordil oluline ning kasvav roll eestimaalaste elujõu edendamisel, elukeskkonna rikkuse loomisel ja Eesti riigi hea maine kujundamisel.

Üldeesmärgi saavutamine on kavandatud nelja esmatähtsa arengusuuna abil:

- 1) valdav osa elanikest liigub ja spordib;
- 2) liikumine ja sport on tugeva organisatsiooniga oluline majandusharu ning tööandja;
- 3) liikumine ja sport on vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja;
- 4) Eesti on rahvusvahelisel tasemel tulemuslikult ja väärikalt esindatud.

Oluline osa dokumendis „Sport 2030“ kokku lepitud põhimõtetest eeldab järjepidevat ja

kavandatud tegevust, kusjuures tulemusi ei ole võimalik mõõta iga kalendriaasta kaupa. Siinses ülevaates on toodud välja eelkõige need uued tegevused, mille riik ja spordiorganisatsioonid viisid ellu 2024. aastal või milles toimus varasemaga võrreldes oluline areng.

„Sport 2030“ kohaselt esitab Vabariigi Valitsus alates 2016. aastast igal aastal Riigikogule ülevaate strateegia elluviimisest. Vabariigi Valitsuse seaduse kohaselt on sport Kultuuriministeeriumi valitsemisalas, mistõttu koostab ülevaate Kultuuriministeerium. Kuna „Sport 2030“ on valdkondadeülene dokument, on ka see aruanne valminud koostöös teiste ministeeriumide ja paljude spordivaldkonda kuuluvate organisatsioonidega. Suured tänud siinkohal kõigile, kes on aruande valmimisse oma sisendi andnud.

Lõppenud aasta oli Pariisi olümpiamängude ja paralümpiamängude aasta. Sel põhjusel on käesoleva aruande üheks põhiteemaks saavutussport ja Team Estonia. Samuti võrreldakse Baltimaade sportlikke saavutusi olümpiamängudelt peale taasiseseisvumist.

Saavutusspordi lahutamatuks osaks on Eestis toimuvad rahvusvahelised võistlused. 2024. aastal rakendati esmakordselt suurvõistluste korraldamise toetusmeetet ja riik eraldas rahvusvaheliste võistluste korraldamiseks Eestis kokku üle 4 miljoni euro. Lisaks kodus võistlemise eelisele ja spordiala populariseerimisele on rahvusvahelistel spordivõistlustel ka märkimisväärne majanduslik ja ühiskondlik mõju.

Jätakuvalt on fookuses regulaarse kehalise aktiivsuse suurendamine elanikkonna hul-

¹ <https://www.riigiteataja.ee/akt/320022015002>

gas. Aruandes antakse ülevaade Kultuuri-
ministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning
Haridus- ja Teadusministeeriumi ühise
tegevuskava elluviimisest eelmisel aastal.
Samuti tuuakse välja eelmise aasta lõpu
läbiviidud koolide sportimistingimuste
uuringu peamised tulemused ja regionaal-
sete tervisespordikeskuste toetusmeetme
analüüsi kokkuvõte.

Eestis astuti 2024. aastal olulisi samme
spordieetika edendamisel. Eesti Olümpia-
komitee võttis vastu Eesti Spordieetika
reeglid, mis kehtestavad ühtse lähenemise
kogu Eesti spordivaldkonnas. Valitsus kiitis
heaks ja saatis Riigikogule menetlemiseks
spordiseaduse muutmise eelnõu, millega
muuhulgas täiendatakse dopinguvastaste
reeglite järgimise sätet, mis reguleerib edas-
pidi ka muude spordieetika reeglite järgimi-
se kohustust. Samuti täpsustatakse isikute
ringi, kes neid reegleid järgima peavad ning
luuakse regulatsioon reeglite rikkumise kor-
ral toetuste tagasinõudmiseks.

2024. aastal tähistas treenerite tööjõukulu
toetusmeede oma kümnendat toimumisaas-
tat. Aruandes antakse ülevaade valdkonnast
kogutud tagasisidest ja meetme rakendami-
sest eelmisel aastal.

Aasta 2024 oli märgiline spordivaldkonna
juhtimises. Eesti Olümpiakomitee liikmed va-
lisid oktoobris uue juhtkonna. Presidendiks
sai Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid.
Tehtud valik ja valimiste eelne aktiivne debatt
tõstsid spordi nähtavust ühiskonnas ning
aitasid kaasa spordivaldkonna probleemide
laiemale teadvustamisele ja lahenduste otsi-
misele. Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA
juhatuse liikmena alustas septembris tööd
Kaido Kaljulaid. Möödunud aasta lõpp tõi uu-
dise, et Spordikoolituse ja -Teabe SA uueks
juhiks valiti Jarko Koort ja ligikaudu üheksa
aastat Kultuuriministeeriumis spordi ase-
kantslerina töötanud Tarvi Pürn asus 2025.
aastal juhtima värskest loodud Tallinna Spor-
dikeskust. Suured tänud kõigile tehtud töö
eest ja edu uutele juhtidele.

Sarnaselt varasematele aruannetele antak-
se põhjalik ülevaade spordivaldkonna olu-
liste arvnäitajate muutumisest Eesti Spordi-
registri andmete põhjal. Aruande viimane
peatükk annab ülevaate järgmiste aastate
väljakutsetest.

Aruande elektrooniline versioon on leitav
veebis:

<https://www.spordiregister.ee/aruanne/>

1. HETKE- OLUKORRA ÜLEVAADE

Sport on Eestis detsentraliseeritud ja põhineb omaalgatuslike vabatahtlike spordiühenduste tegevusel. Riigi ja kohalike omavalitsuste ülesanne on tingimuste ja eelduste loomine spordi harrastamiseks ning spordiorganisatsioonide roll inimeste ühendamine, treeningute, võistluste, koolituste ja muu sisulise sporditegevusega seonduva korraldamine, lähtudes ühishuvist ja -eesmärkidest.

Eesti spordi põhinäitajad 2024 (muutus 2023. aastaga)

Allikas: www.spordiregister.ee

Foto: LHKK

+5209
127 776
noort harrastajat

-4
2922
spordi-
organisatsiooni

+256
7164
treeneri
töökohta

+16 047
241 895
organiseeritud
harrastajat

+53
4253
treenerikutset

+29
4072
spordiobjekti

+15
507
spordikooli

+1
273
medalit
rahvusvahelistelt
tiitlivõistlustelt

1.1. SPORDI ARENG NUMBRITES

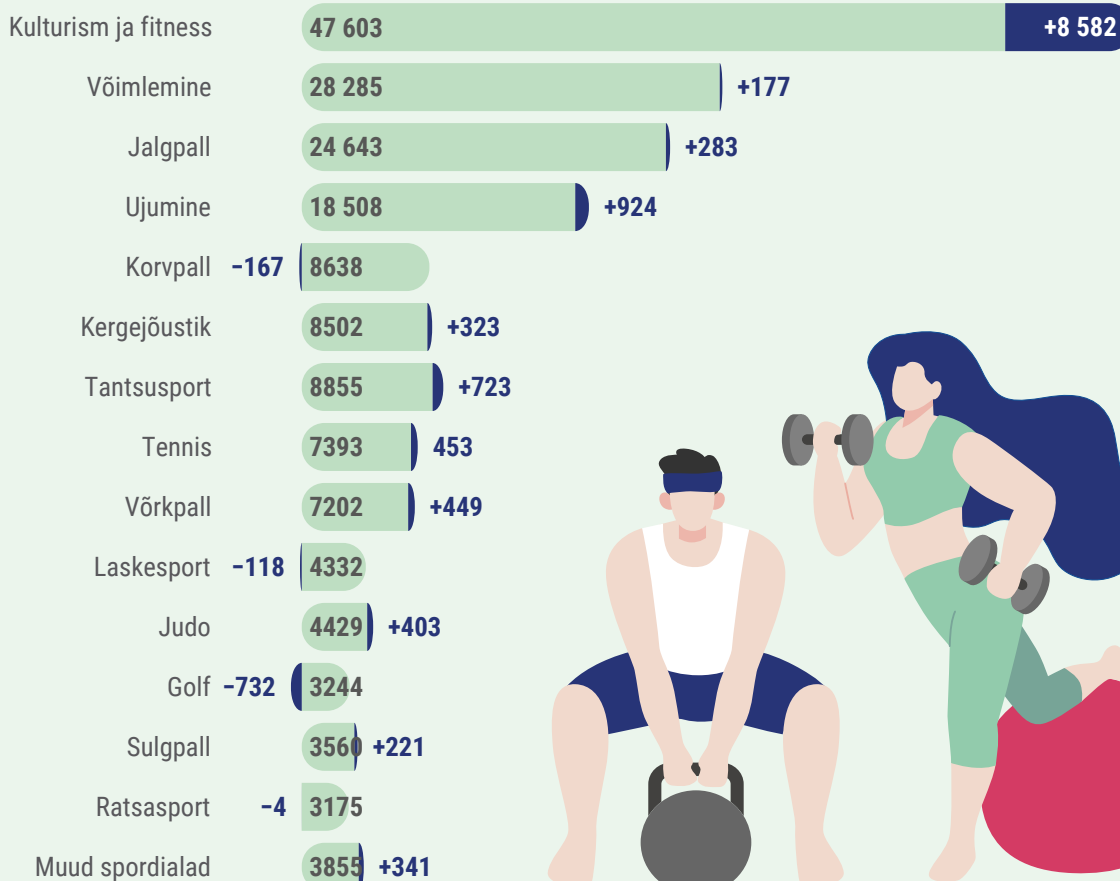
Harrastajaskond: kasvu taga olid täiskasvanud

Spordiorganisatsioonide ja -koolidega seotud harrastajate arv jätkas kasvu, küündides aasta lõpuks 241 895 harrastajani. Võrreldes eelmise aastaga suurenes harrastajate arv 16 047 inimese võrra ehk 7%. Pidurdus trend, et tõusu veavad need harrastajad, kes kasutavad spordiklubide poolt pakutavaid teenuseid: osalevad rühmatreeningus, kasutavad personaaltreeneri teenust või spordiklubi ruume või seadmeid. Teenuse kasutajate arv moodustas kasvust 56% ja kerkis kokku 66 865 harrastajani, mis moodustab harrastajate koguarvust rohkem kui veerandi. Traditsioonilistes treeningrühmades või

individuaalplaani alusel harrastajate arv suurenes 7 068 võrra ehk 4%. Kaks kolmandikku harrastajaskonna kasvust tuli täiskasvanute arvelt.

Enim harrastajaid on spordiklubis My Fitness (29 750), 24-7fitnessklubis (13 170) ja klubis Gym Eesti (12 867). Jõusaalis käijate kõrval küündis neljakohalise harrastajate arvu kasvuni ka padel, ujumine ja tantsusport. Kahe aasta võrdlustabeli lõpus olid golf ja karate, kus treenijate kadu oli suurem kui 150 inimest.

Populaarsemad spordialad kogu harrastajaskonna arvult ja muutus viimase aasta jooksul

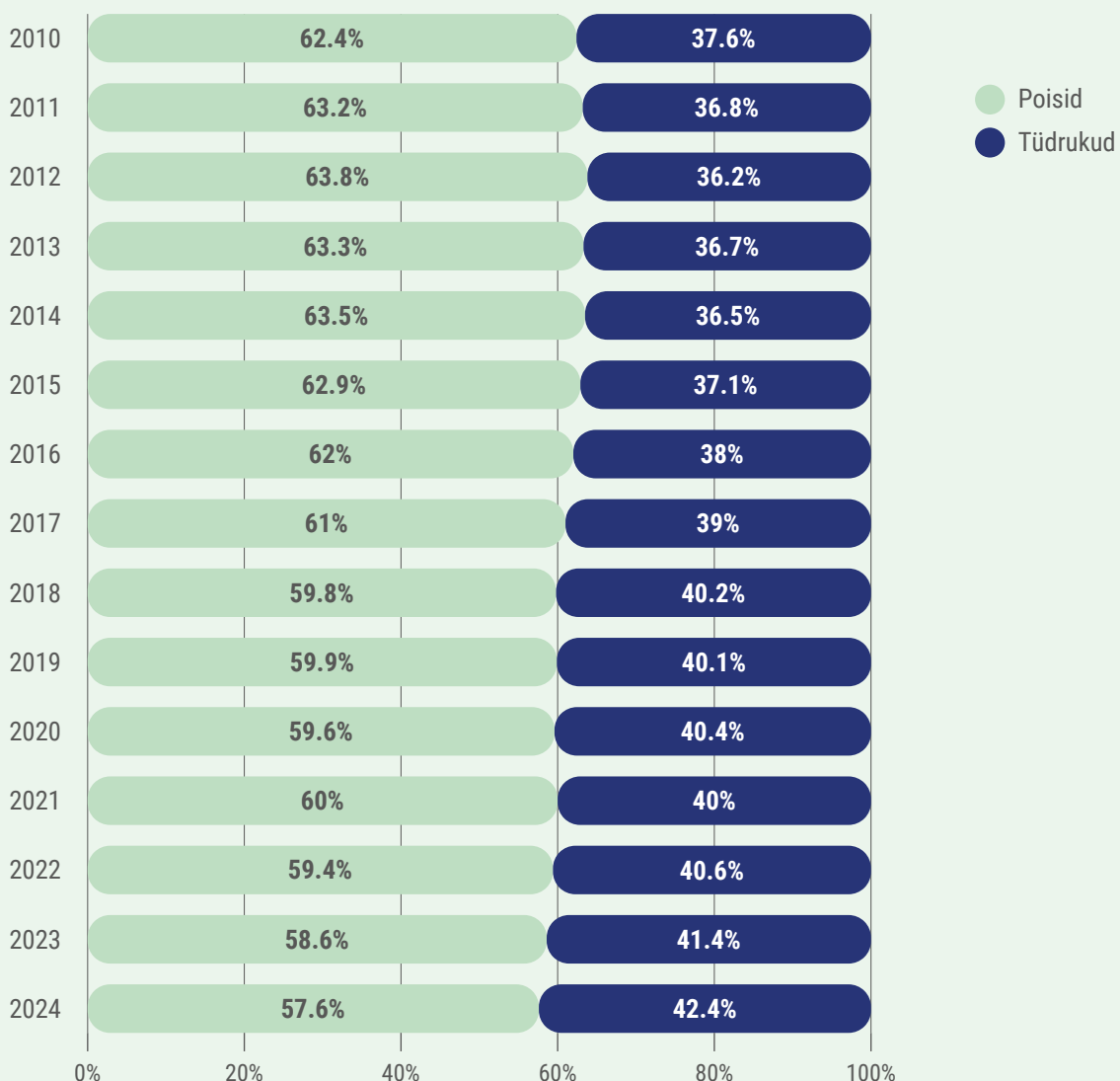
Erinevates soo- ja vanusegruppides varieeruvad ka populaarsemad spordialad. Nii on täiskasvanud meeste hulgas kolmeks kõige harrastatavamaks spordialaks kulturism ja fitness (21 386 harrastajat), laskesport (3 415) ja jalgpall (2 935) ning täiskasvanud naiste hulgas kulturism ja fitness (19 258), võimlemine (15 541) ja tantsusport (1 899). Noortest osalevad poisid kõige rohkem jalgpalli (18 528), ujumise (8 426) ja korvpalli (5 691) treeningutel ning tüdrukud tegelevad enim võimlemise (9 035), ujumise (6 929) ja tantsuspordiga (5 461).

Noored harrastajad: tüdrukute osakaal tõuseb

Spordiorganisatsioonide ja -koolidega seotud noorte (5-19-aastased) harrastajate arv kasvas 5209 võrra, jõudes aasta lõpuks 127 776 harrastajani. Samaealisest elanikkonnast moodustasid organiseerunud noored harrastajad 55%.

Tüdrukuid jõuab treeningutele järjest rohkem ning nende arv on viimase 15 aasta jooksul kahekordistunud. Nii on ajapikku kasvanud ka tüdrukute osakaal noortest harrastajatest.

Poiste ja tüdrukute osakaal noortest harrastajatest aastate kaupa

Treenerid: 44% on naissoost

Aasta lõpu seisuga oli kehtivate treenerikutsete arv rekordiliselt kõrge - 4253. Aasta jooksul omistati 1142 kutset, millest 369 olid taotlejad, kellel varem treenerikutse puudus. Aasta jooksul sai Eesti kaks uut kõrgeima kategooriaga treenerit – käsipallitreener Kalmer Musting ja vehklemistreener Peeter Nelis – ning nüüd on 8. ehk kõrgema kutsetasemega treenereid kokku 10.

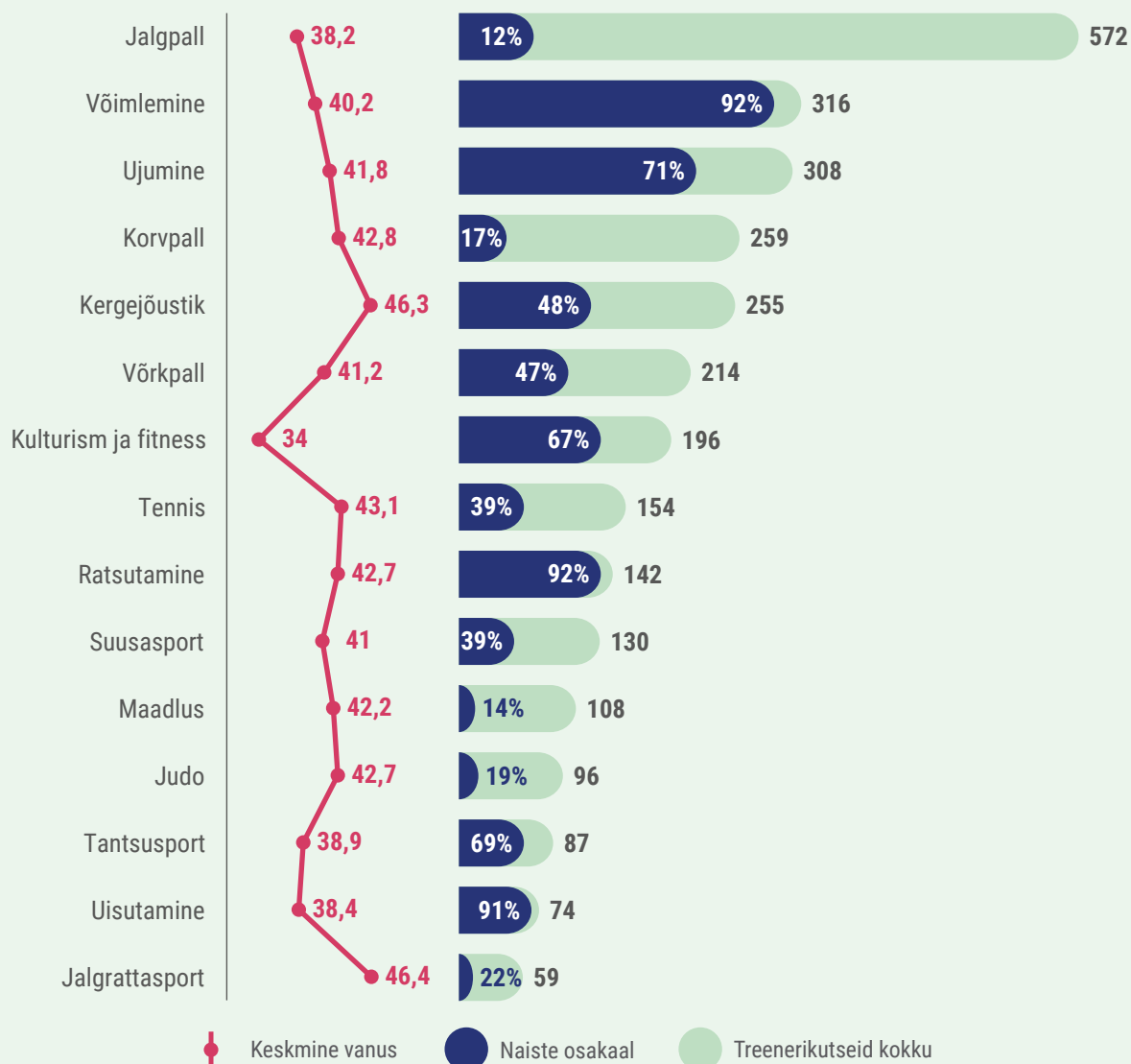
Kutseomanikest oli 56% meessoost ja 44% naissoost ning kutseomanike keskmine vanus oli 41,4 aastat. Kutsega treenerite sooline jaotus ja vanus sõltub spordialast.

Üle kolmveerandi sportimispaikadest on heas tehnilises seisukorras

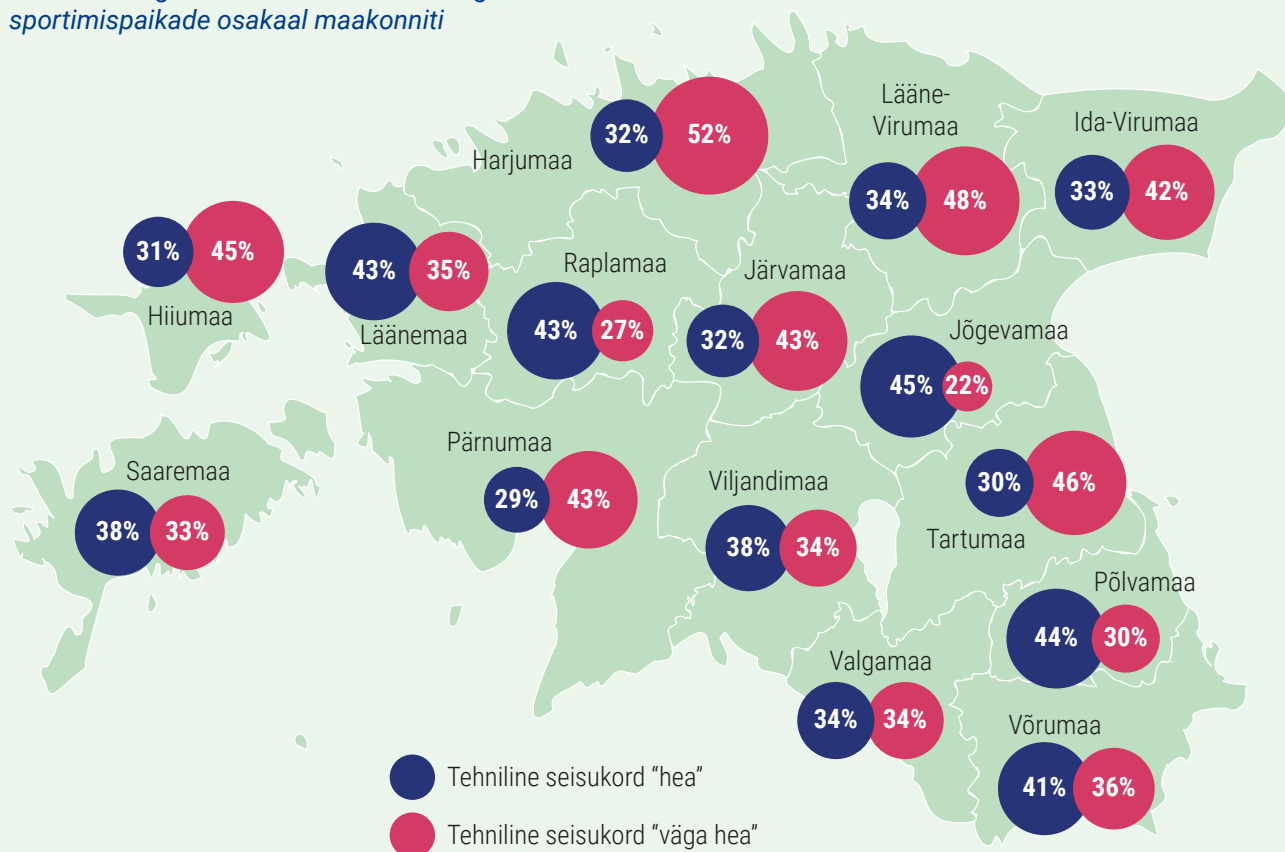
Spordiregistrisse on kantud 4072 spordiobjekti, mis sisaldavad endas 6904 sportimispaika. Viimasel aastal kanti registrisse 157 uut spordiobjekti ja kustutati 128 spordiobjekti. Pesemisvõimalusi pakuti 42% objektide juures ja puuetega inimestele mõeldud infrastruktuur oli olemas vaid 14% spordiobjektidest.

Objekti haldajate arvates oli väga heas tehnilises seisukorras 43%, heas 34%, rahuldavas 20% ja mitterahuldavas 3% paikadest. Tehniline seisukord on maakonniti erinev. Kui

Top-15 spordialad treenerikutsete arvult koos naiste osakaalu ja keskmise vanusega

“Hea” või “väga hea” tehnilise seisukorraga sportimispaikade osakaal maakonniti

Harjumaal ja Lääne-Virumaal on vähemalt heas korras üle 80% sportimispaikadest, siis Jõgevamaal ja Valgamaal jääb see alla 70%.

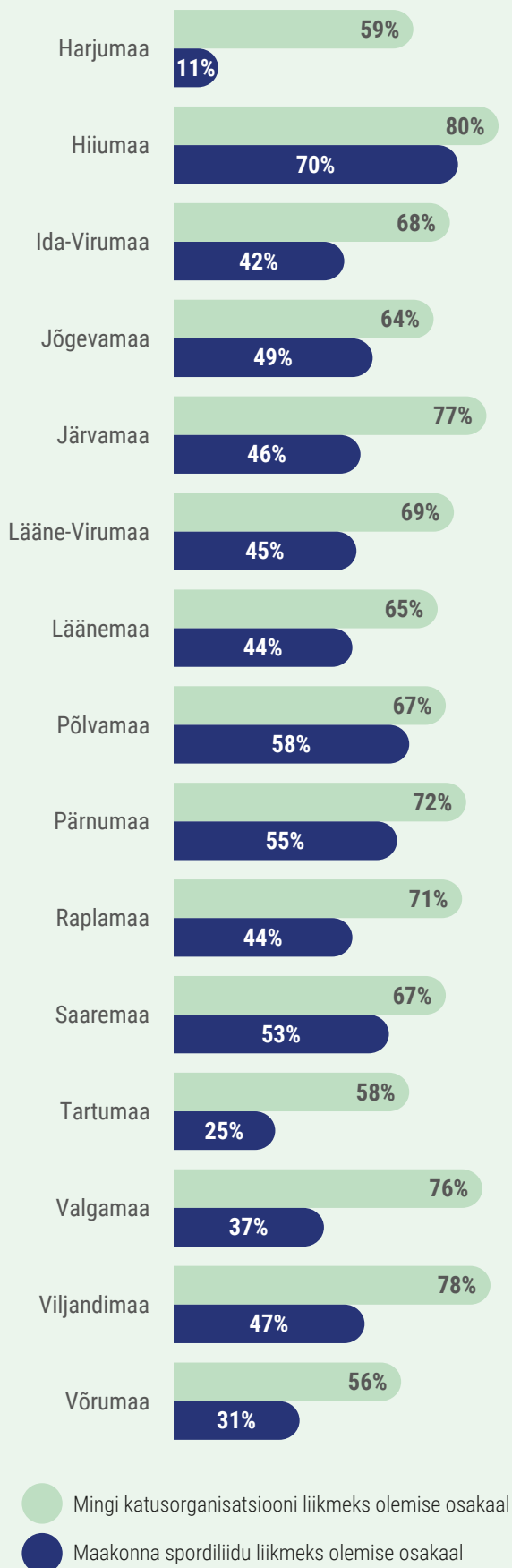
Munitsipaal- või riigimandis olevatest spordiobjektidest on vähemalt heas korras 74% ning eraomandis spordiobjektidest 87%.

Spordiorganisatsioonid: kaasatus katusorganisatsioonidesse erineb maakonniti

Eesti spordiregistris oli 31.12.2024. a seisuga 2922 spordiorganisatsiooni, kellest tegutsevaid oli 2703 (93%). Aktiivselt spordi harastamisega tegelevaid organisatsioone oli 2055 (70%), ülejäänute fookus oli suunatud spordiürituste korraldamisele või sporditegevuse toetamisele. Aasta jooksul lisandus 183 ja registrist kustutati 187 spordiorganisatsiooni. Spordiorganisatsioonide personali (juhid, treenerid ja muud töötajad) üldarv kasvas 339 võrra ja oli kokku 11608. Spordiorganisatsioonide haldussuutlikkus paraneb iga aastaga – 2024. aastal esitas Eesti spordiregistrile andmed rekordilised 95% organisatsioonidest.

Katusorganisatsioonide (spordialaliidud ja maakonna spordiliidud) liikmeskonda kuulub 64% spordiklubidest. Kogu Eestit arvestades ei ole spordiala või piirkondliku katusorganisatsiooni tegevuses aktiivne kaasalöömine aastate jooksul märkimisväärselt muutunud, kuid maakondlikult on kaasatus oluliselt erinev. Kui Hiiumaal on liikmeks olijate osakaal 80%, siis Tallinna ja Tartu ümbruses ning Võrumaal on omaette toimetajaid oluliselt rohkem ja liikmesuse osakaal jääb alla 60%. Graafikul on eraldi välja toodud ka maakonna spordiliidu liikmeks olemise määr, mis erineb maakonniti veelgi enam.

Spordiklubide liikmeks olemise osakaal maakonniti

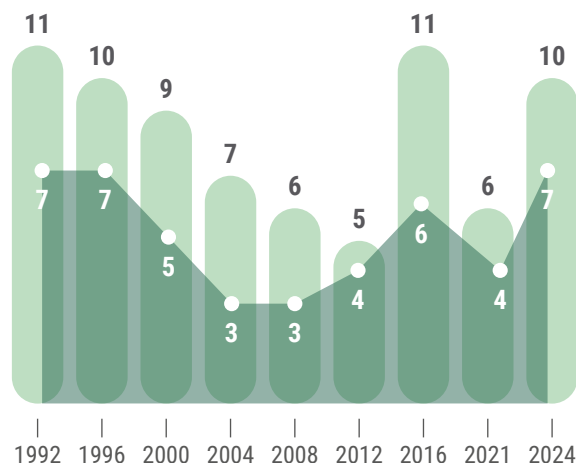
Saavutussport: lai medalialade haare

2024. aastal võideti rahvusvahelistel tiitlivõistlustel kokku 42 spordialal 273 medalit – 80 kulda, 73 hõbedat ja 120 pronksi. Enim medaleid saadi purjetamises (45), kulturis- mis ja fitnessis (33) ning sumos (32). Esi- kohtade poolest olid edukaimad alad pur- jetamine (17), veemootorisport (10) ning sõudmine (7) ja orienteerumine (7).

Kuigi Pariisi olümpiamängudelt ei õnnes- tunud medaleid tuua, siis MM- ja EM-võist- lustel pääseti olümpiaaladel esikolmikusse seitsmel korral. Talialadel võideti kolm hõbe- medalit – Marten Liiv kiirusutamises, Alek- sandr Selevko iluuisutamises ning Marie Kaldvee ja Harri Lill kurlingus. Juuni keskel said 8 päeva jooksul Euroopa meistrivõist- luste kuldmedali kaela Johannes Erm kerge- jõustikus, Irina Embrich vehklemises ja Eneli Jefimova ujumises, hiljem täiendas pronks- medaliga saaki Madis Mihkels jalgrattaspor- dis. Märkimisväärne on uute medalialade esilekerkimine ja erinevate spordialade lai haare – medalile küündisid kuue erineva spordialaliidu sportlased. Viimati saime nii mitmel olümpiaalal medali 2006. aastal.

Ka Pariisis suutsime hoolimata medalita jäämisest jõuda esikümnesse 10 korral ja koguni 7 erineval spordialal. Varasemalt oleme suvemängudel sama paljudel aladel suutnud konkurentsist olla 1990. aastatel.

Suvistel olümpiatel saavutatud esikümnekohtade arv ja erinevate spordialade arv

1.2. SPORDIVALDKONNA RAHASTAMINE

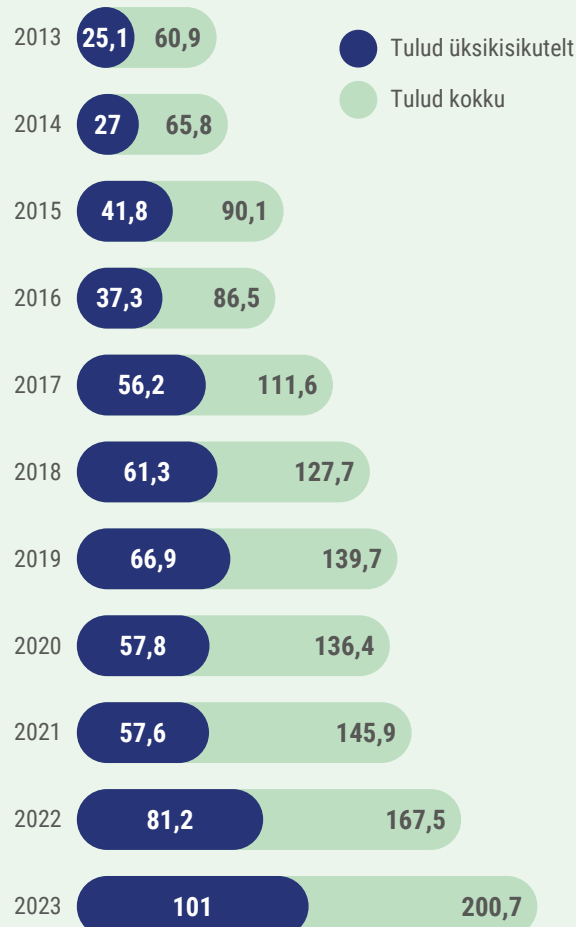
Spordiklubide tulubaas jõudis uutesse kõrgustesse

Spordiklubide tulud olid 2023. aastal² 200,7 miljonit eurot ja kulud 200,2 miljonit eurot. Mitte kunagi varem ei ole tulud kasvanud ühe aastaga nii palju (33,2 miljonit). Kahe aasta jooksul on tulubaas kasvanud 54,9 miljoni euro võrra. Vähemalt sama märkimisväärne on ka üksikisikutelt saadud tulude kerkimine, mis esmakordselt on kolmekohaline - 101 miljonit eurot – ning mis aastaga suurenes 19,8 miljoni euro võrra. Kümne aastaga on eraisikutelt saadud summa suurenenud neli korda. Ajaloo jooksul on vaid korra varem üksikisikute panus moodustanud spordiklubide kogutuludest üle poole.

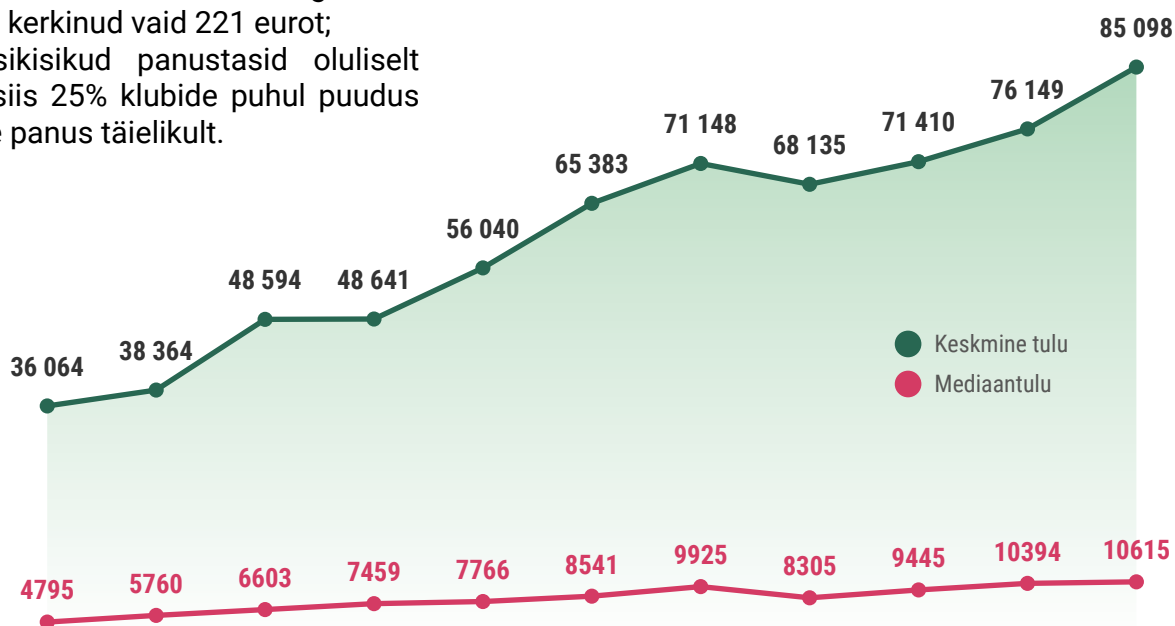
Tulubaasi kasvu positiivse fooni juures tuleb siiski märkida ka tulude väga ebaühtlast ja-gunemist:

- 31 klubil oli kogutulu üle 1 miljoni euro, mis moodustas 38% spordiklubide kogutulust;
- mediaantulu oli 10 615 eurot ning aastaga oli see kerkinud vaid 221 eurot;
- kuigi üksikisikud panustasid oluliselt rohkem, siis 25% klubide puhul puudus eraisikute panus täielikult.

Spordiklubide tulud miljonites eurodes aastatel 2013-2023

Spordiklubide keskmine tulu ja mediaantulu

² 2024. aasta andmed selguvad 2025. aasta suvel

KOVide toetus kasvas eelarvega samas taktis

Kohalikud omavalitsused eraldasid 2023. aastal³ spordile 113 miljonit eurot. Toetusmaht suurenes aastaga 13,8 miljoni euro võrra, mis on rekordiline summa. Investeeringud kasvasid 9,1 miljoni euro võrra ja moodustasid 32% kogumahust. Infrastruk-

tuuri ülalpidamisele kulus 2,3 miljonit eurot rohkem ning halduskulude osakaal oli 44%. Spordiklubide ja spordikoolide toetusteks eraldati 2,5 miljonit eurot rohkem kui 2022. aastal ja toetused moodustasid spordile tehtud eraldistest veerandi.

Kohalike omavalitsuste spordile tehtud kulutuste summad kululiikide ning aastate kaupa

3 2024. aasta andmed selguvad 2025. aasta suvel

Kasvu taga olid Harjumaa omavalitsused ning eriti Tallinna linn, kus eraldised spordile tõusid võrreldes 2022. aastaga 10 miljoni euro võrra. Samal ajal jäi koguni 12 maakonna panus väiksemaks, Harjumaa kõrval kasvasid toetusmahtu veel vaid Valgamaa ja Viljandimaa.

Kohalikelt omavalitsustelt spordile tehtud kulutused miljonites eurodes maakondade kaupa

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	27,68	33,50	17,21	27,93	30,91	26,73	29,67	23,11	35,93	38,24	57,16
Hiiumaa	0,73	0,51	0,30	0,28	0,39	0,39	0,92	2,74	8,17	1,24	0,83
Ida-Virumaa	5,76	5,30	5,79	6,07	7,58	8,57	12,54	16,58	15,03	11,93	11,24
Jõgevamaa	0,75	0,57	1,95	0,88	0,98	2,11	1,80	1,74	2,22	2,14	2,10
Järvamaa	1,30	0,80	0,91	0,87	2,30	1,75	2,78	5,39	1,83	1,64	1,61
Lääne-Virumaa	2,75	2,31	2,58	3,61	3,33	3,67	4,60	4,14	5,37	6,68	6,25
Läänemaa	0,93	0,77	0,85	0,94	1,61	2,14	1,15	1,15	1,40	1,84	1,62
Põlvamaa	0,85	0,91	0,83	1,17	1,02	2,15	1,69	1,08	1,23	1,60	1,59
Pärnumaa	5,24	4,75	4,42	7,26	3,39	3,77	7,57	7,98	5,18	9,54	8,83
Raplamaa	0,94	1,10	1,21	1,39	1,64	1,41	3,37	5,61	3,41	3,31	1,82
Saaremaa	2,43	1,23	1,28	1,07	1,03	1,22	1,40	1,31	1,54	1,60	1,58
Tartumaa	4,37	3,02	4,21	3,85	4,63	4,82	8,45	8,72	11,89	12,39	10,05
Valgamaa	0,78	0,79	0,67	0,71	0,78	0,77	1,23	0,94	1,03	1,87	3,04
Viljandimaa	2,16	2,05	1,98	2,34	2,34	2,79	3,27	2,68	5,65	3,09	3,32
Võrumaa	1,53	1,22	1,28	1,38	1,25	1,32	1,77	2,80	2,58	2,02	1,93

Omavalitsuste kogu eelarvemaht jätkas tõusu sporditoetustega samas tempos ning spordi osakaal püsis 3,3% tasemel kogukuludest. Ühe elaniku kohta panustati 82,17 eurot. 19 omavalitsust ületasid 100 euro piiri elaniku kohta, tipus oli Rae vald (538 eurot inimese kohta), kes kulutas sporditegevusele ainsana rohkem kui kümnendiku eelarvest.

Kohalikelt omavalitsustelt spordile tehtud kulutuste osakaal eelarvest maakondade kaupa

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Harjumaa	4,63%	4,69%	2,29%	3,53%	3,35%	2,66%	2,76%	2,02%	2,67%	2,68%	3,48%
Hiiumaa	6,17%	4,34%	2,36%	1,97%	2,58%	2,55%	4,37%	11,68%	28,68%	4,39%	3,38%
Ida-Virumaa	3,45%	2,94%	3,37%	3,50%	4,31%	4,06%	5,89%	7,23%	6,30%	4,55%	3,88%
Jõgevamaa	2,40%	1,51%	4,78%	2,22%	1,99%	3,70%	3,23%	3,72%	3,58%	3,22%	3,31%
Järvamaa	3,19%	2,06%	2,37%	2,19%	4,96%	3,42%	4,12%	8,48%	3,09%	2,60%	2,30%
Lääne-Virumaa	4,44%	3,43%	3,50%	4,67%	4,00%	3,84%	4,13%	3,86%	4,51%	5,42%	4,69%
Läänemaa	3,56%	2,64%	2,58%	3,02%	4,31%	5,99%	2,86%	2,54%	3,25%	3,24%	3,44%
Põlvamaa	2,89%	2,91%	2,43%	3,24%	2,55%	5,32%	3,89%	2,68%	2,58%	3,12%	2,85%
Pärnumaa	6,20%	4,17%	4,29%	6,88%	2,69%	2,86%	4,75%	4,88%	3,27%	5,31%	4,14%
Raplamaa	3,12%	2,72%	3,10%	2,86%	3,35%	2,44%	5,30%	8,96%	4,97%	4,46%	2,15%
Saaremaa	6,25%	3,30%	2,83%	2,46%	1,76%	2,13%	2,10%	2,21%	2,36%	2,14%	1,94%
Tartumaa	2,42%	1,62%	2,14%	1,87%	1,91%	1,84%	2,55%	2,80%	3,49%	3,36%	2,27%
Valgamaa	2,48%	2,43%	1,99%	1,89%	1,71%	1,75%	2,57%	1,84%	1,91%	3,59%	5,21%
Viljandimaa	4,37%	3,68%	3,75%	4,00%	3,46%	3,53%	3,66%	3,01%	6,02%	3,29%	2,95%
Võrumaa	3,35%	2,85%	2,88%	3,17%	2,41%	2,23%	2,74%	3,98%	3,26%	2,53%	2,13%

Spordivaldkond on jätkuvalt suurim maksumaksja kultuuris

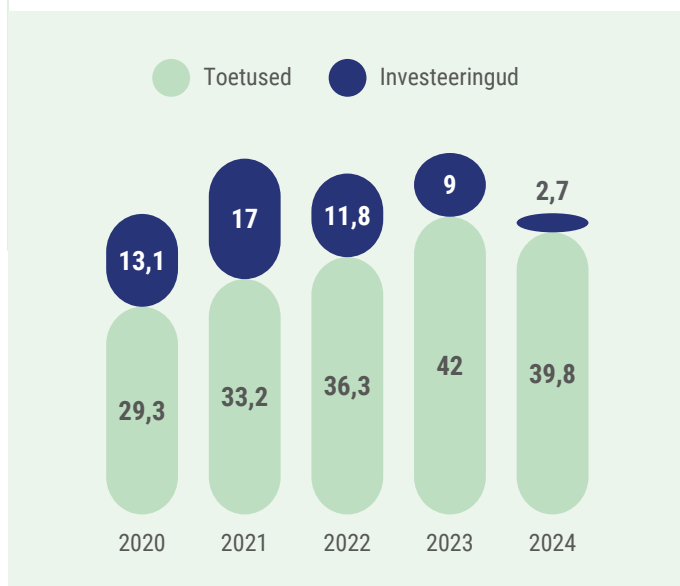
Sporditegevusega seotud organisatsioonid maksid 2024. aastal riiklikke makse 48 miljonit eurot ja tööjõumakse 39,2 miljonit eurot, olles sellega jätkuvalt enim riiklikke makse maksev kultuurivaldkond. Aasta jooksul kasvas maksude laekumine 6,1 miljonit (15%) ja tööjõumaksude tasumine 3,4 miljonit eurot (10%). Viimases kvartalis toimus võrreldes esimese poolaastaga küll kerge langus, kuid sellest hoolimata oli tegemist spordi jaoks aegade jooksul suurima maksupanusega. Kasvutempo ületas riigi keskmist.

Suurim riiklike maksude maksja spordis oli My Fitness AS 3,33 miljoni euroga, kes jõudis seega ka kultuuriga seotud organisatsioonide esikuuikusse. Eesti Jalgpalli Liidu poolt makstud 2,14 miljonit eurot tööjõumakse on suurim näitaja spordis ja kogusumma viies kogu kultuurisektoris.

Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna investeringutoetused miljonites eurodes aastatel 2020-2024

Kultuuriministeeriumi toetused spordile

Kultuuriministeerium eraldas 2024. aasta eelarvest spordivaldkonnale kokku 42,5 miljonit eurot, millest 39,8 miljonit eurot eraldati spordiorganisatsioonidele tegevus- ja projektitoetusteks ning 2,7 miljonit eurot investeringuteks spordiobjektidesse. Tulevalt riigieelarve olukorrast ei ole viimastel aastatel tehtud otsuseid suuremahuliste spordiobjektide rajamiseks (välja arvatud Tehvandi multifunktsionaalne hall, mis on vajalik laskesuusatamise tiitlivõistluste korraldamiseks).

	2020	2021	2022	2023	2024
Multifunktsionaalsed jalgpallihallid	6,0	6,0	6,0	2,0	0,0
Kääriku Spordikeskus	4,6	3,4	1,6	0,0	0,0
Kohalike omavalitsuste investeeringud	0,0	5,5	1,0	0,3	0,0
Regionaalsed tervisespordikeskused	0,7	0,7	0,7	3,7	0,7
Tehvandi ja Jõulumäe SA investeeringud (v.a Kääriku Spordikeskus)	1,8	1,4	2,5	3,0	2,0

Tegevus- ja projektitoetustest suurema osa moodustavad toetused spordialaliitudele ja Eesti Olümpiakomiteele, treenerite tööjõukulu toetus ja rahvusvaheliste võistluste korraldamise toetus. Need kolm eelarverida moodustavad 70% Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna eelarvest.

Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna tegevus- ja projektitoetused miljonites eurodes aastatel 2020-2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Spordialaliidud ja EOK	12,6	13,1	12,9	14,1	13,7
Treenerite tööjõukulu toetus	7,3	7,8	7,8	12,2	12,2
Rahvusvaheliste võistluste korraldamine	3,9	6,1	6,4	5,2	4,2
Jõulumäe ja Tehvandi tegevustoetused	1,6	1,7	1,7	2,1	2,1
Liikumisharrastuse organisatsioonid	1,0	1,0	2,1	2,4	2,3
Puuetega inimeste organisatsioonid	1,0	1,0	1,0	1,2	1,2
Toetus muudele partnerorganisatsioonidele	0,7	1,0	0,9	1,1	1,2
Audentese Spordigümnaasiumi riiklik tellimus			2,4	2,4	2,4
Riigikogu otsetoetused	0,7	1,1	0,5	0,7	0,0
Muud toetused (sh SA-de tegevustoetused)	1,5	0,5	0,6	0,6	0,5

2. SAAVUTUS- SPORDI ARENDAMINE

2.1. PARIISI OLÜMPIAMÄNGUDE KOKKUVÕTE

2024 oli olümpia-aasta. Pariisi suveolümpiamängudel osales 25 Eesti sportlast 13 spordialal. Paraku oli see pärast 1996. aasta Atlanta olümpiamänge taasiseseisvunud Eesti teine suveolümpia, mil meie koondis jäi medalita. Vaatamata ajaloo väikseimale delegatsioonile saavutasid Eesti sportlased märkimisväärsed 10 esikümne kohta, neist parimana Nelli Differt 4. koha vehklemises. Eestlaste huvi olümpia vastu oli suur ning kajastus positiivne. Kui kõrghetkel elas Pariisi olümpiale telepildi vahendusel kaasa 680 000 Eesti inimest, siis ka ülekanded Eesti sportlaste esitustest olid väga populaarsed. Eneli Jefimova ja Kregor Zirk finaalujumist vaatasid vastavalt 179 000 ning 148 000 inimest ning Rasmus Mägi finaaljooksu 169 000 Eesti silmapaari. Eesti Olümpiakomitee tippspordikomisjon ja esindajate kogu hindas koondise soorituse Pariisi suveolümpiamängudel heaks.

Kui analüüsida taasiseseisvunud Eesti sportlaste esinemist olümpiamängudel, on näha, et tulemuslikumad ajad on jäänud viimase enam kui 30 aasta esimesse poole. Aastatel 1992-2008 võitsid Eesti sportlased nii suve- kui ka taliolümpiamängudelt kokku 16 medalit. Pärast seda, perioodil 2010-2024 kokku enam kui poole vähem ehk vaid 7 medalit. Viimased 4 olümpiatsükli on sarnased Eesti taasiseseisvumisaja esimese 3 olümpiatsükliga, kus medaleid on võidetud vähe, aga esikümne kohti saavutatud palju. Aastatel 2000-2008 olid Eesti hiilgeajad murdmaasuusatamises, kergejõustikus, sõudmises ning judos.

Sportlaste kohad olümpiamängudel

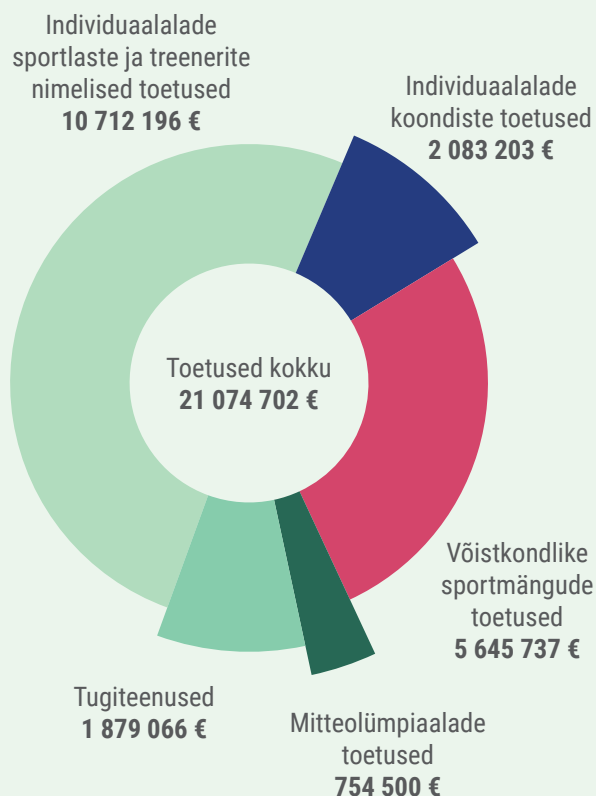
Üks suuremaid põhjuseid, miks Eesti konkurentsivõime viimasel neljal olümpiatsükli langenud on, võib olla tippspordi toetamine. Mitmed riigid hakkasid just selle perioodi eel tippspordi jõulisemalt rahastama, näiteks loodi Taanis 2008. aastal tippspordi üksus *Team Denmark*. Eestis toimus väike muutus aga enam kui 10 aastat hiljem. 2019. aastal loodud Team Estonia on kindlasti tõstnud tippspordi toetamise kvaliteeti, kuid lähiajal tehtavad sammud peavad olema jõulised, kui soovime olla konkurentsivõimelised.

Team Estonia toetas viimase olümpiatsükli, kolmeaastase perioodi ehk lühendatud tsükli jooksul aastatel 2022-2024 spordialaliite kokku 21,1 miljoni euroga. Kokku said toetust 44 spordialaliitu ning toetati sportlasi ja nende treenereid, täiskasvanute- ja noortekoondiseid ning Team Estonia sportlaste tugiteenuste kasutamist. Toetustest 51% eraldati nimeliselt individuaalalade sportlastele ja treeneritele ning 27% võistkondlikele sportmängudele ja 4% mitteilümpiaaladele.

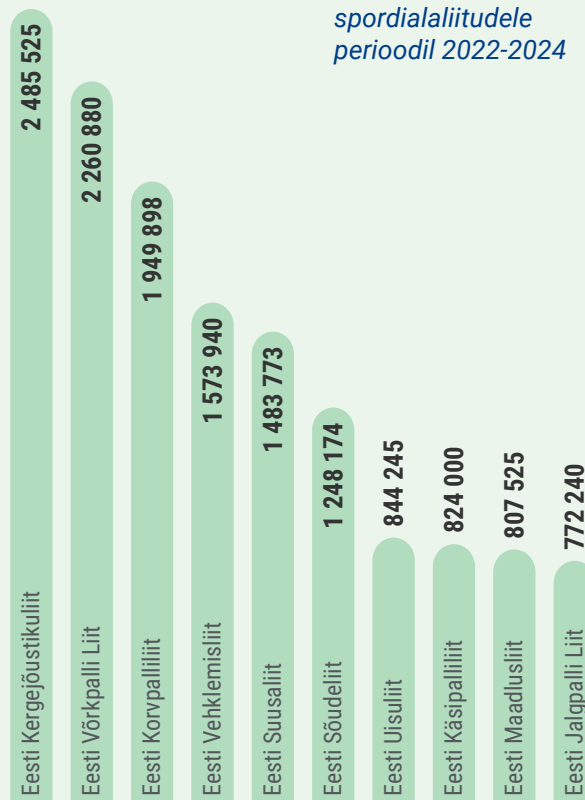
Kõige enam sai perioodil 2022-2024 Team Estoniast toetust Eesti Kergejõustikuliit, Eesti Võrkpalli Liit ja Eesti Korvpalliliit. Team Estonia eelarvest 14,3 miljonit eurot ehk kaks kolmandikku jagunes esimese kümne ja 18,9 miljonit eurot ehk 90% esimese 20 spordiala vahel. Seega toetati ülejäänud 24 spordiala kokku 2,1 miljoni euroga ehk 10% eelarvest.

Team Estonia toetus perioodil 2022-2024

Team Estonia toetus spordialaliitudele perioodil 2022-2024

2.2. TEAM ESTONIA TEGEVUSED

2024. aastal tehti oluline muudatus Team Estonia noorsportlase toetuses. Kui varasemalt toetati noorsportlasi vanuses 14-22, siis alates 2024. aasta 1. jaanuarist toetatakse noorsportlasi vanuses 18-22 aastat talialadel ning alates 1. detsembrist suvealadel. On üksikuid erandeid, tulenevalt varajasema spetsialiseerumisega spordialadest või väga edukatest noorematest sportlastest, kuid eesmärk on edaspidi toetada noorsportlasi kõige kriitilisemal perioodil ehk pärast keskkooli. Tehtud muudatus võimaldas noorsportlase toetust oluliselt tõsta, kuivõrd toetatavate noorsportlaste arv vähenes enam kui poole võrra – ligikaudu 150 noorsportlase asemel toetab Team Estonia edaspidi 70-80 noorsportlast.

Lisaks noorsportlase toetusele suurenes 2024. aastal ka C-kategooria sportlaste toetus. Kuni 2024. aastani oli koondise toetusest võimalik taotleda toetust ka Team Estonia toetusel olevale üksiksportlasele ehk osa sportlastest said toetust Team Estonia kahest erinevat meetmest. Seoses muudatusega toetada alates 2025. aastast Team Estonia koondise meetmest vaid erinevate spordialade noorte- ja täiskasvanute koondivi, otsustati tõsta C-kategooria toetuse määra. A- ja B-kategooria toetused jäid eelarvelistel põhjustel esialgu muutmata.

Tugiteenuste süsteem sportlastele püsis 2024. aastal muutumatuna. Endiselt on sportlastel Team Estonia toel võimalik kasutada spordiarsti, füsioterapeudi, massööri, spordipsühholoogia ja toitumisnõustamise teenust. Lisaks anda vajadusel vereproove ning saada südame ultraheliuuring või vigastustega seotud ravi. Viimane on sportlaste jaoks eriti oluline, nagu ka Spordimeditsiini SA poolt pakutav arstiabi kiirus. Võimaluste piires toetati ka osade spordialade puhul füsioterapeudi kaasamist tiitlivõistlustele.

Team Estonia korraldas 2024. aastal ka ühe tippspordi teemalise konverentsi. „Kääriku Kärjad” keskendus tippspordile, täpsemalt Pariisi olümpiamängude analüüsile, Team Estonia arendamisele ning treenerite ja sportlaste muredele. Olulisemad käsitletud teemad olid:

- 1) tugiteenuste kättesaadavus, spetsialistide treeninglaagrites ja tiitlivõistlustel kohalolu aina suurem olulisus;
- 2) omavahelise koostöö tähtsus, nii erinevate alade sportlaste kui ka treenerite vahel;
- 3) tippspordi pikaajalise plaani alatine olemasolu;
- 4) noorte talentide parem kaardistamine ja spordi juures hoidmise olulisus;
- 5) treenerite kutsesüsteemi ülevaatamine, treenerite toetamine ning treenerite huve kaitsva organisatsiooni loomine;
- 6) spordialade veelgi jõulisem prioriseerimine;
- 7) spordialaliitude strateegia talentide arendamisel ning noorte- ja tippspordi arendamisel;
- 8) treenerite toetamine, kes tegelevad noortega.

2.3 PARIISI PARALÜMPIAMÄNGUDE KOKKUVÕTE

XVII suvised paralümpiamängud toimusid 2024. aasta 28. augustist 8. septembrini Pariisis. Eestit esindasid viis parasportlast. Delegatsiooni suurus kokku koos sportlaste, treenerite ja taustajõududega oli 14 inimest. Eestlaste parima tulemuse saavutas Matz Topkin, kes oli 50 m selili ujumises 7. Esi-kümnesse jõudsid veel Egert Jõesaar ketta-heites (8 koht) ja Laura-Liis Juursalu triatlo-nis (10 koht)

Paralümpial osalenud sportlaste ettevalmis-tuskulud olid kolme aasta jooksul kokku üle 300 000 euro, millest suurema osa moodus-tasid võistluskulud, sportlaste toetused ja stipendiumid ning treeningute ja treening-laagrite läbiviimise kulud.

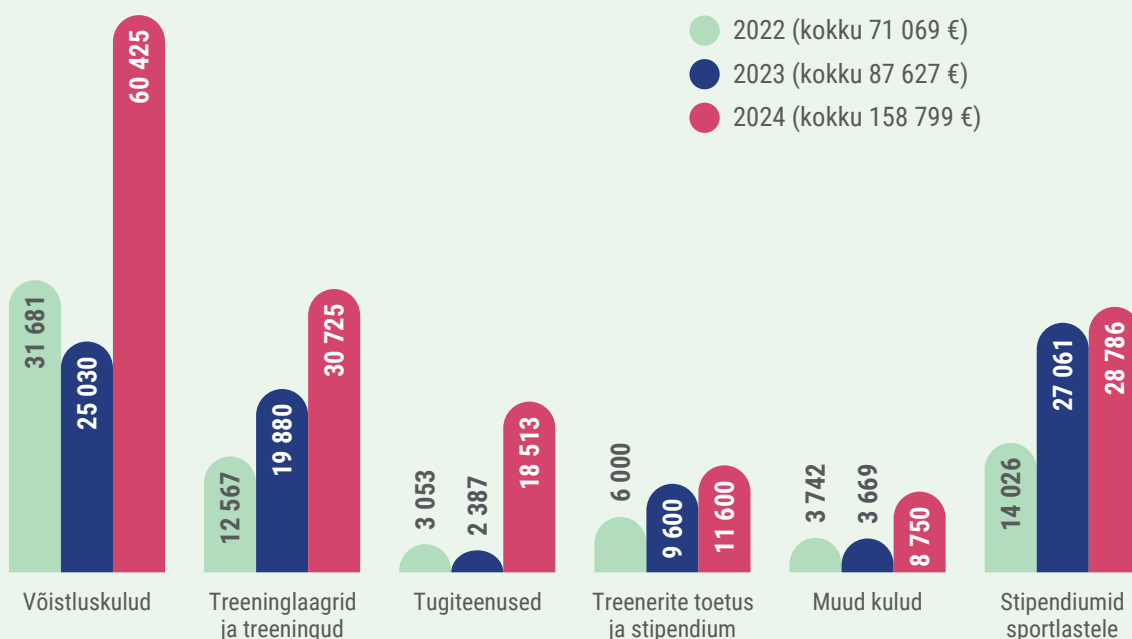
2024. aasta oli nii Eesti Paralümpiakomitee jaoks tervikuna kui ka kommunikatsiooni vaates murranguline. Aasta keskseks sünd-museks olid Pariisi paralümpiamängud, mis

jõudsid esmakordselt otsepildi vahendusel Eestimaa inimesteni, seda Eesti Paralümpia-komitee, Delfi, Eesti Rahvusringhäälingu ja Levira vahelises koostöös.

Pariisi paralümpiamängudelt jõudis Delfi TV eetrisse 74 tundi otseülekandeid 13 erine-valt spordialalt (ujumine, sõudmine, *boccia*, kergejõustik, triatlon, ratastooliragbi, värav-pall, jalgrattasõit, ratastoolitennis, istevõrk-pall, pimedate jalgpall, ratastoolikorvpall, pa-rajõutõstmine). Delfi TV vahendusel järgis paralümpia ülekandeid ligi 20 000 unikaalset vaatajat.

Paralümpiamängude ava- ja lõputseremooni-at vahendasid otseülekandes nii Delfi TV kui ka ETV2. ETV2 vahendusel jälgis avatse-remooniat 32 000 inimest ja lõputseremooni-at 16 000 inimest.

Kulud Pariisi paralümpial osalenud sportlaste ettevalmistuseks 2022-2024

2.4. BALTMAADE KOONDISED SUVEOLÜMPIAMÄNGUDEL

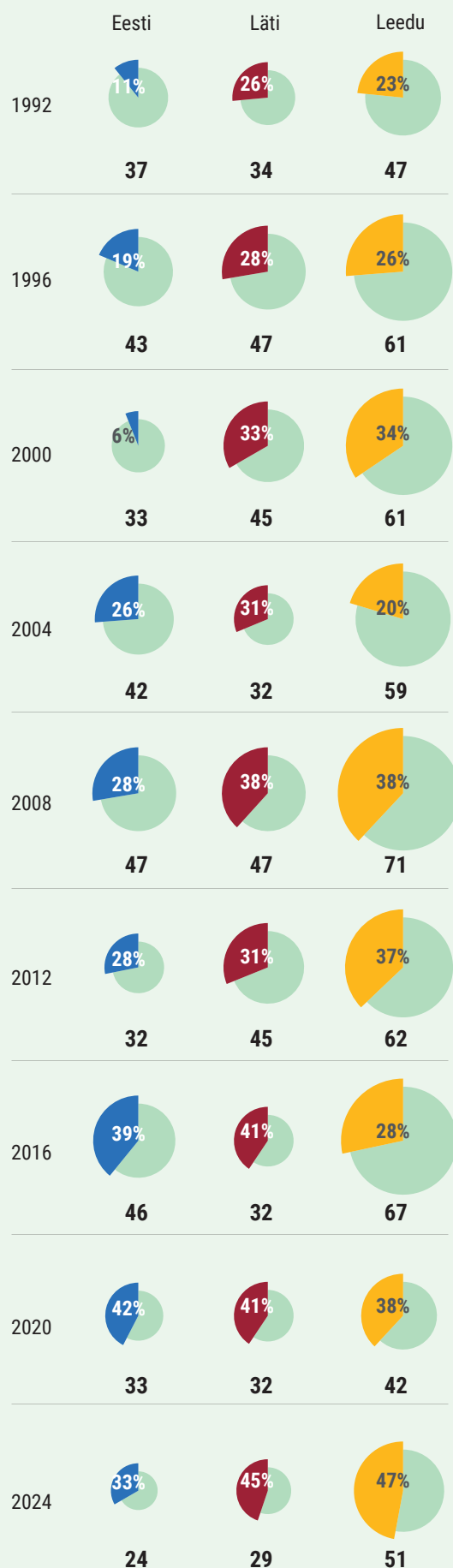
Edutegureid medaliteni jõudmiseks võib olla mitmeid, aga nii mõndagi tähelepanuväärset leiame ka seljataha vaadates. Analüüsisime Eesti, Läti ja Leedu delegatsioone ja saavutusi olümpiamängudel alates 1992. aastast.

2024. aasta Pariisi suveolümpiamängudel osales Eesti 24 sportlasega, mis on taas iseseisvumise järel kõige väiksem delegatsioon. Eestiga sarnases olukorras oli ka Läti.

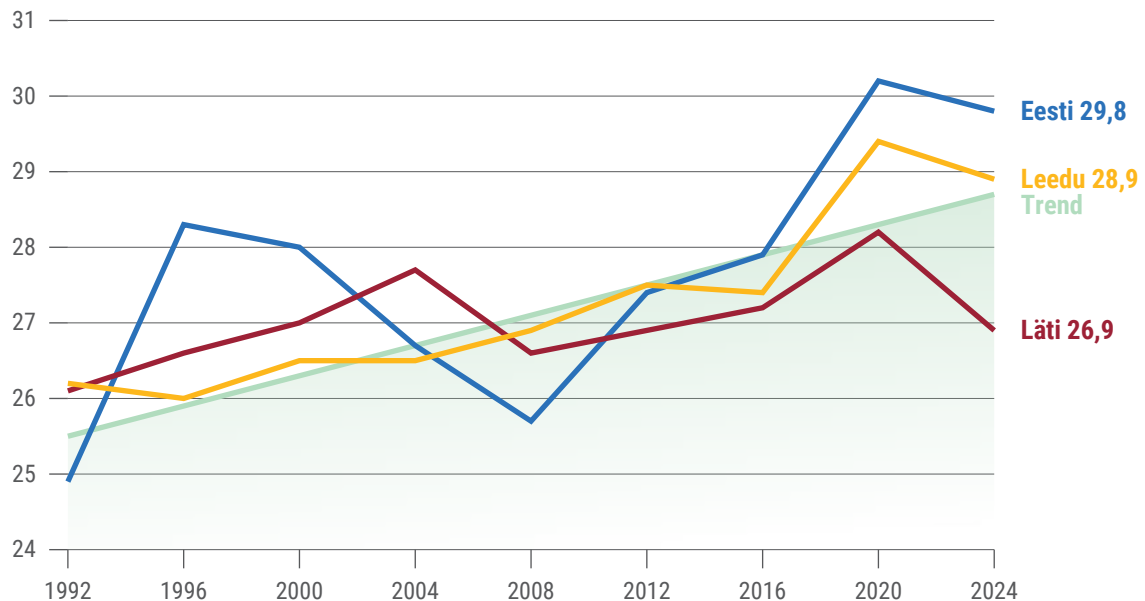
Kuna olümpiamängudel on võetud eesmärgiks ühtlustada naiste ja meeste osalust, siis on aastatega naiste osakaal Baltimaade delegatsioonides kasvanud. Pariisi olümpiamängudel oli Baltimaadest kõige suurema naiste osakaaluga Leedu delegatsioon ja kõige väiksem Eesti oma.

Delegatsioonide suurusel suvistel olümpiamängudel ja naiste osakaal delegatsioonides

Delegatsioonide keskmine vanus

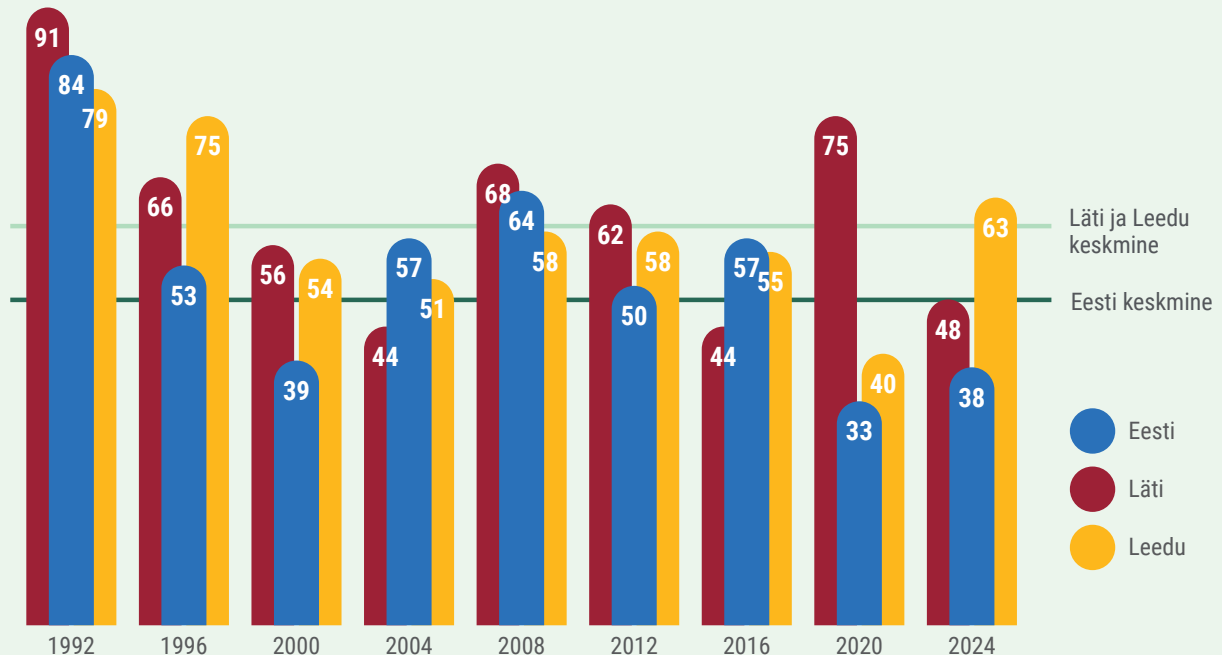

Balti riikide olümpiadelegatsioonide liikmete keskmine vanus on tõusujoones. Hoolimata sellest, et Pariisi olümpiamängude puhul delegatsioonide keskmine vanus langes, siis üldine trend, mida graafikul märgib roheline joon, on tõusvas joones. Peamiseks põhjuseks, miks olümpiasportlaste keskmine vanus kasvab, on debütantide ehk esimest korda olümpiale jõudvate sportlaste suurem vanus. Kui 1990. aastatel oli veel väikeseid

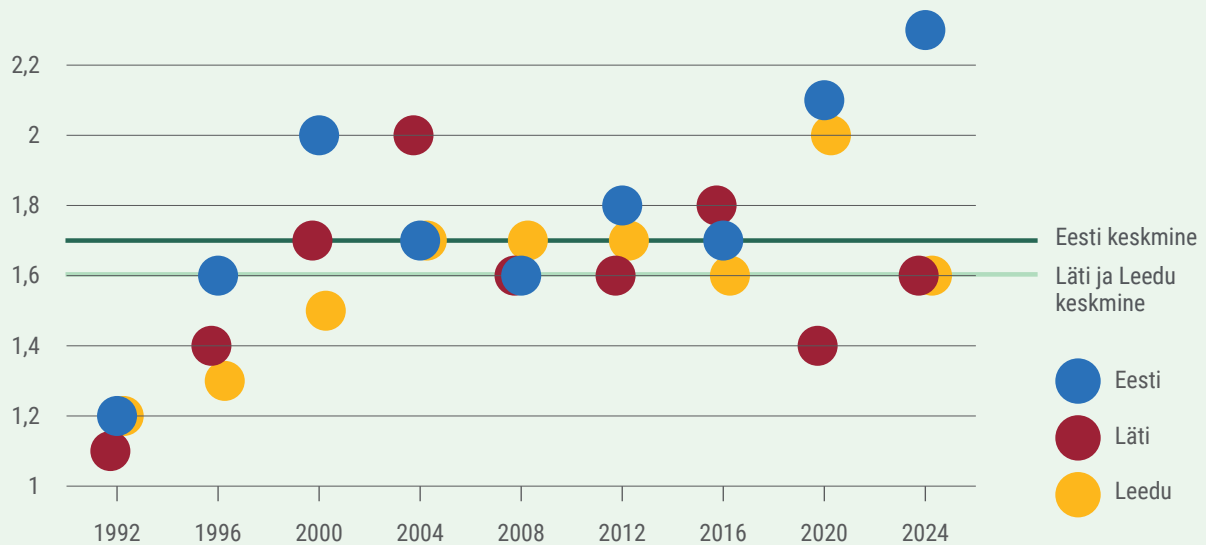
kõikumisi üles-alla, siis viimase kahe kümnendiga on debütantide keskmine vanus tõusnud keskmiselt kolm aastat.

Kuivõrd esmakordselt olümpiale jõudjate osakaal on delegatsioonides suur – Eestil veidi alla poole, kuid Lätil-Leedul ligi 60% –, mõjutavadki debütandid oluliselt kogu delegatsiooni keskmist vanust.

Debütantide osakaal delegatsioonis

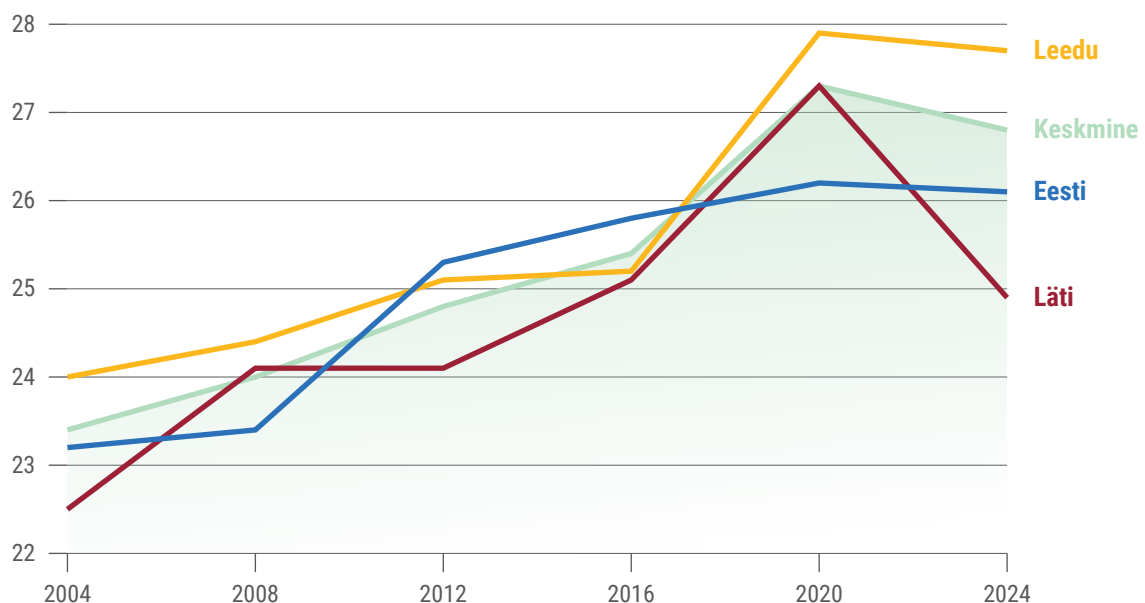
Mitmendal olümpial sportlane osaleb

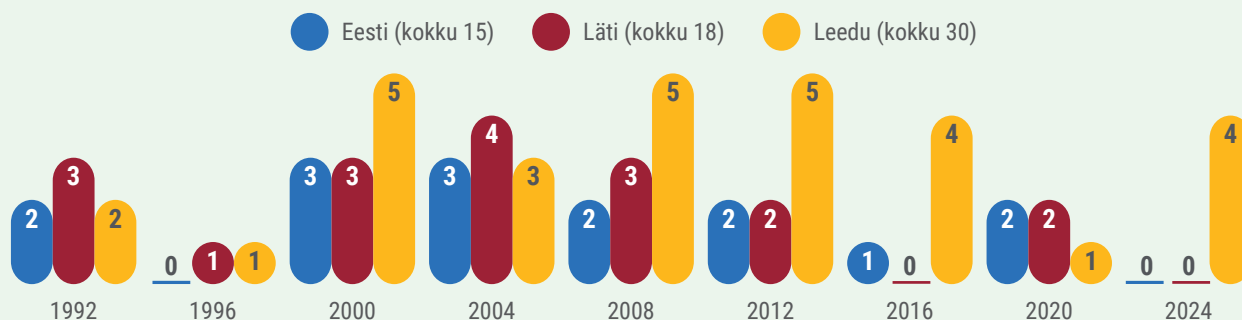
Kurb kaasnev fakt on, et 48% Eesti sportlastest, kes suveolümpiamängudel osalevad, käivadki karjääri jooksul seal vaid korra. Teiste Balti riikide puhul on vastav osakaal sportlastest veelgi suurem – Lätil 56% ja Leedul 58%. Samas on siin erinevalt Leedust ja Lätist näha Eesti puhul muutust, sest viimasel kahel suveolümpial osalejate jaoks on tegemist keskmiselt juba teise olümpiaga.

Üks olulisemaid hetki spordi juures hoidmisel ja esimese eduni jõudmisel on noorte üleminek juunioride seast täiskasvanute hulka. Paraku muutub ajavahemik juunioride vanuseklassist väljumise ning esimese olümpia vahel järjest pikemaks ja nõuab üha rohkem ressursi.

Balti riikide delegatsioonide debütantide keskmine vanus suveolümpial

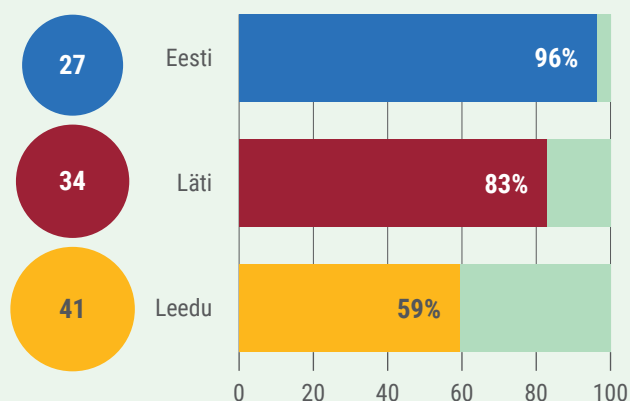
Baltimaade medalid suveolümpiamängudel

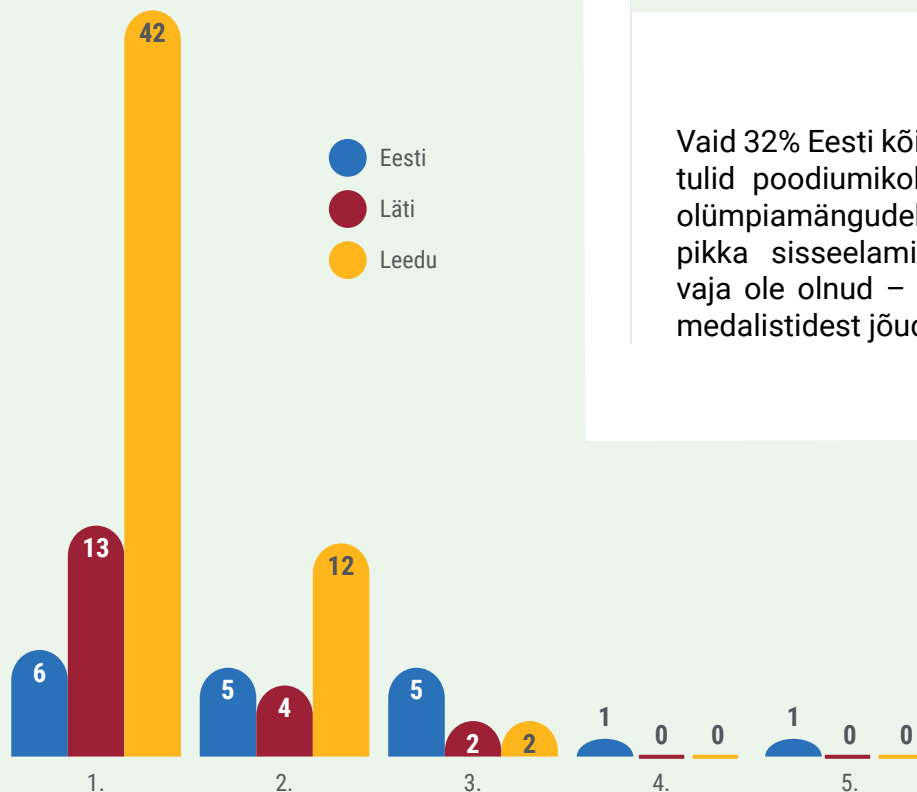
Pariisi olümpiamängudel Eesti ja Läti medalid ei võitnud. Baltimaadest on taasiseseisvumise järel kõige enam medaleid võitnud Leedu ja kõige vähem Eesti.

Eesti puhul on koguni 96% olümpiamängude medalivõitude puhul tegemist sportlase või võistkonna liikmega, kes on eelnevalt saanud täiskasvanute OM-, MM- või EM-medali või jõudnud olümpial esikolmikusse. Leedulaste puhul on see osakaal 59% ning lätlastel 83%.

Olümpiamedalisti varasemad medalid ja osakaal

Vaid 32% Eesti kõigist olümpiamedalistidest tulid poodiumikohale juba oma esimestel olümpiamängudel. Teistel Balti riikidel nii pikka sisseelamist või olümpiakogemust vaja ole olnud – 75% Leedu ning 61% Läti medalistidest jõudis medalini debüüdil.

Mitmendalt olümpialt esimene medal

2.5. EESTIS KORRALDATUD RAHVUSVAHELISTE KÕRGETASEMELISTE VÕISTLUSTE TOETAMINE

Kultuuriministeerium toetab rahvusvaheliste spordisündmuste Eestis korraldamist kolmest meetmest:

- rahvusvaheliste suurvõistluste korraldamise toetus;
- rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetus;
- rahvusvaheliste spordisündmuste korraldamise toetus.

Kolme meetme raames toetas Kultuuriministeerium 2024. aastal toimunud rahvusvahelisi spordisündmusi kokku 4,2 mln euroga.

Rahvusvaheliste spordi suurvõistluste Eestis korraldamise toetusmeetme rakendamine

Eelmisel aastal rakendati esimest korda taotlusvooru spordivaldkonna suurvõistluste korraldamise toetamiseks. Taotlusvooru eesmärk on tuua Eestisse nii välisraha kui ka tutvustada Eestit turismisihtkohana meedia-

kanalite kaudu. Taotlusvooru eelarve on 3 miljonit eurot aastas. Meetmest toetatakse võistlusi, mille puhul:

- 1) varasematel samalaadsetel suurvõistlustel on piletiga pealtvaatajaid olnud välistingimustes vähemalt 10 000 ja sisetellingimustes 7000;
- 2) suurvõistluse telepilti edastatakse suvealadel vähemalt 40 riiki ja talialadel 30 riiki.

Kuigi meede on uus, on see end juba õigustanud, sest on andnud pikemalt ette kindlustunde mitmete võistluste korraldamiseks, näiteks:

- 1) autoralli maailmameistrivõistluste etapp 2025. ja 2026. aastal;
- 2) iluuisutamise Euroopa meistrivõistlused 2025. aastal;
- 3) laskesuusatamise maailmakarikasarja etapp 2026. aastal;
- 4) laskesuusatamise maailmameistrivõistlused 2027. aastal.

Kui Eesti Korvpalliliit peaks saama 2025. aasta mais rahvusvaheliselt korvpalliliidult 2029. aasta Euroopa meistrivõistluste finaalturniiri alagrupiturniiri korraldamise õiguse, on võimalik ka seda võistlust käesolevast meetmest toetada.

Toetatud võistlustest toimus 2024. aastal autoralli Euroopa meistrivõistluste etapp. Riigi toetus oli 1,1 miljonit eurot ja üritus tõi majandusliku mõju analüüsi kohaselt Lõuna-Eestisse 2,4 miljonit eurot välisraha, millelt käibemaksu laekus riigile vähemalt 0,4 miljonit eurot. Ürituse meediakajastuse väärtuseks hinnatakse 2,9 miljonit eurot.

Sportivaldkonna suursündmuste korraldusõiguse taotlemine ja andmine toimub enamasti mitmeid aastaid enne võistluse toimumist, seega on ka planeerimisprotsess pikk. Meede on andnud võimaluse perioodil 2024-2029 toimunud, planeeritud või taotletavate ürituste toetamiseks eraldada või broneerida kokku 14,17 miljonit eurot. Seega on aastani 2029 võimalik meetmest toetada üritusi veel kuni 3,83 mln euro ulatuses.

Taotlusvoorst toetatud järgmistel aastatel toimuvate ürituste puhul on väliskülastajate ja -osalejate eeldatavad kulutused Eestis märkimisväärsed.

Foto: Eesti Olümpiakomitee

Tabel: Eestis lähiaastatel toimuvate suurvõistluste majandusliku mõju prognoosid

Võistlus	Välisraha (mln eur)	Väliskülaliste prognoos	Telepildi edastamine
Laskesuusatamise MK 2026	10	550 osalejat ja meeskonnaliiget, kes viibivad siin 7 päeva. 8000 väliskülalist, kes viibivad siin 5 päeva.	Ülekanne Eurospordi vahendusel edastatakse vähemalt 75 riiki.
Laskesuusatamise MM 2027	18	700 osalejat ja meeskonnaliiget, kes viibivad siin 14 päeva. 8500 väliskülalist, kes viibivad siin 7 päeva.	Ülekanne Eurospordi vahendusel edastatakse vähemalt 75 riiki.
Autoralli MM etapp 2025	7,1	1000 osalejat ja meeskonnaliiget, kes viibivad siin 8 päeva ja 9000 väliskülalist, kes viibivad siin 3 päeva.	Läbi WRC promootori ja 110 telejaama jõuab telepilt 155 riiki ja 800 miljoni kontaktini.
Korvpalli EM 2029 (korraldusõiguse saamine selgub 2025. aasta mais)	14	20 000 väliskülalist, kes viibivad siin vähemalt 3 päeva.	Jõuab enam kui 50 riiki 300 miljoni vaatajani.

Eestis toimuvate rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetusmeetme rakendamine

Alates 2018. aastast rakendab Kultuuriministeerium meetet, mille eesmärk on tuua Eestisse olulise majandusliku mõjuga rahvusvahelisi kultuuri- ja spordisündmusi. Toetuse andmise peamiseks tingimuseks on, et välisosalejate ja -külastajate kulutustelt Eesti riigile laekuv käibemaks (muid võimalikke makse ei arvestata) peab olema vähemalt võrdne toetuse 1,2-kordse suurusega. Minimaalne eraldatav toetus on 65 000 eurot, mis tähendab, et riiki peab tulema üritusega välisraha (välisosalejate ja -külastajate kulutused) vähemalt 460 000 eurot⁴. Tegemist on Eesti majandust otseselt elavdava meetmega, mille mõju riigi eelarvepositsioonile on positiivne.

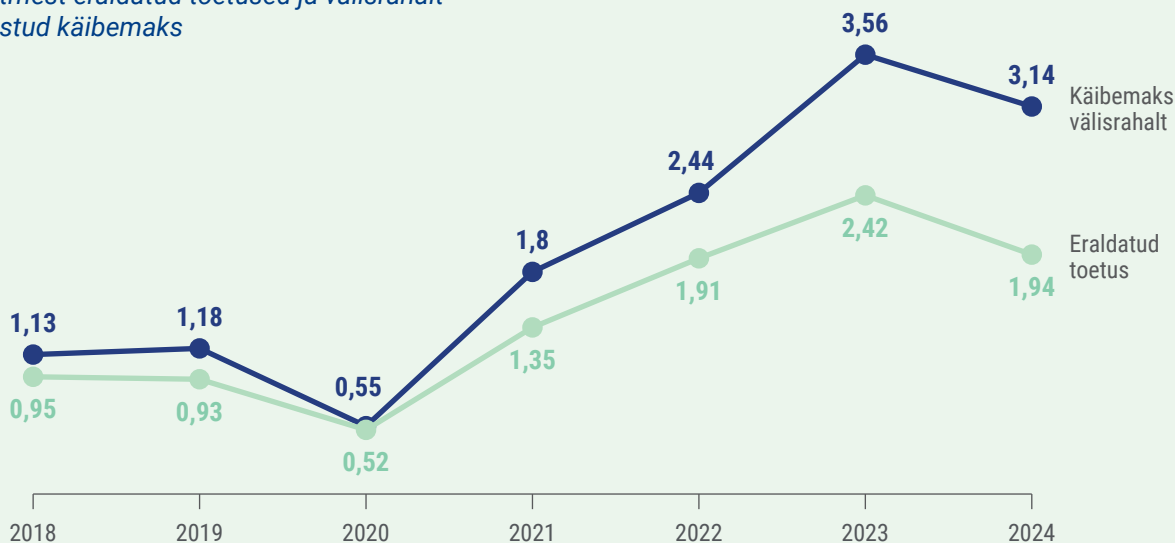
Taotlusvooru maht on alates 2018. a. 2 miljonit eurot aastas, mida on üksikotsustega aeg-ajalt suurendatud. Konkreetse ürituse majanduslikku mõju tõendab korraldaja pärast sündmust sõltumatu kolmanda osapoolle koostatud majandusliku mõju analüüsiga,

mille põhjal kujuneb lõplik toetussumma. Kui majanduslik mõju jääb väiksemaks kui esialgu prognoositud, väheneb ka toetus. Keskmiselt on üks üritustel osalenud väliskülastaja jätnud Eestisse ühe ürituse kohta aastatel 2018-2024 600 eurot.

Madalama kulutuste kogusummaga on noorte- ja laste spordiüritused, kõrgemaga aga täiskasvanute spordiüritused (nt IRONMAN Tallinn). Sporditurist kulutab võrreldes tavaturistiga kohapeal oluliselt enam – kui nt IRONMAN Tallinn osaleja kulutab üritusel 1400 eurot, siis n-n tavaline väliskülastaja jätab Eesti Panga statistika andmetel Eestisse ca 290 eurot.

Analüüs näitab ka, et meetme rakendamine on olnud eeldatust isegi tulusam – iga meetmesse kulutatud 1 euro on tagasi toonud keskmiselt 1,32 eurot, võttes arvesse ka COVID-19 perioodi. Alates 2018. aastast on meetmest kokku toetatud sündmusi 10,1 miljoni euroga, mis on Eesti riigile toonud välisrahalt käibemaksuna tagasi 13,3 miljonit eurot.

Meetmest eraldatud toetused ja välisrahalt makstud käibemaks

⁴ Kuna märkimisväärne osa väliskülastajate ja -osalejate kulutusest on seotud majutusega, millel on erinev maksumäär, siis arvestuslikult on mõjuanalüüside põhjal hinnatud, et kogukulutustest keskmiselt 17% laekub käibemaksuna.

Regulaarselt toimuvad üritused on olnud seniste andmete alusel kõige suurema majandusliku mõjuga. Näiteks 2024. a. IRONMAN Tallinn tõi Eestisse 6,5 miljonit eurot ja Tal-

linna Maraton 5 miljonit eurot välisraha (väliskülastajate ja -osalejate kulutused).

Tabel: Spordiürituste majanduslik mõju

Nr	Ürituse nimetus	Eraldatud toetus	Majanduslik mõju kokku (eur)	Riigile laekunud käibemaks välisrahalt (eur)
1	IRONMAN Tallinn	720 000	6 500 000	948 989
2	Tallinna Maraton	546 937	5 000 000	656 324
3	Suvebiatloni maailmameistrivõistlused	150 000	1 700 000	222 248
4	Taekwondo Euroopa meistrivõistlused	120 000	1 200 000	166 601
5	Tallink Floorball (saalihoki turniir)	115 000	3 400 000	519 498
6	Tallinn Open K. Palusalu noorte maadlusvõistlus	95 000	1 700 000	246 261
7	Tartu Maraton	65 000	600 000	81 718
8	Rühtmõimlemise maailmameistrivõistlused	65 000	1 400 000	205 273
KOKKU		1 876 937	22 000 000	3 046 912

Rahvusvaheliste spordisündmuste Eestis korraldamise toetusmeetme rakendamine

Rahvusvaheliste spordisündmuste Eestis korraldamise toetusmeetme on kolmest meetmest kõige vanem ja kõige laiapõhjalisem. Taotluste hindamisel võetakse arvesse sündmuse ja spordiala populaarsust Eestis ja maailmas ning sündmuse rahvusvahelist ja üleriigilist tähtsust ning eeldatavat valdkondlikku ja sotsiaalmajanduslikku mõju. Taotlusvooru eelarve oli 2024. aastal 1,05 miljonit eurot ja taotlusvoorst toetati 48 spordisündmust.

Kokkuvõttes on Eesti spordiorganisatsioonid tõestanud ennast rahvusvahelisel tasandil väga heade korraldajatena, mille tulemusena on olnud võimalik taotleda järjest enam populaarsete spordialade kõrgetasemeliste sündmuste korraldamist (näiteks laskesuusatamise MM). Nende sündmuste majanduslik ja ühiskondlik mõju on märkimisväärselt suurem võrreldes 5-10 aastat tagasi Eestis korraldatud sündmustega.

Tabel: Rahvusvaheliste spordisündmuste Eestis korraldamise meetmest eraldatud suuremad toetused.

Taotleja	Projekti nimetus	Toetuse summa
Eesti Suusaliit	Kahevõistluse maailmakarika etapp	130 000
Klubi Tartu Maraton	Tour of Estonia velotuur	81 000
Eesti Ratsaspordi Liit	Tallinn International Horse Show 2024	70 000
Eesti Võrkpalli Liit	Euroopa Kuldliiga meeste ja naiste rahvuskooondiste alagrupimängud	65 000
Eesti Korvpalliliit	Meeste ja naiste EM valikmängud	52 000
Mittetulundusühing Pro Jalgratturite Klubi	Balti Keti Velotuur	50 000
Mittetulundusühing Elamussport	Simple Session	50 000

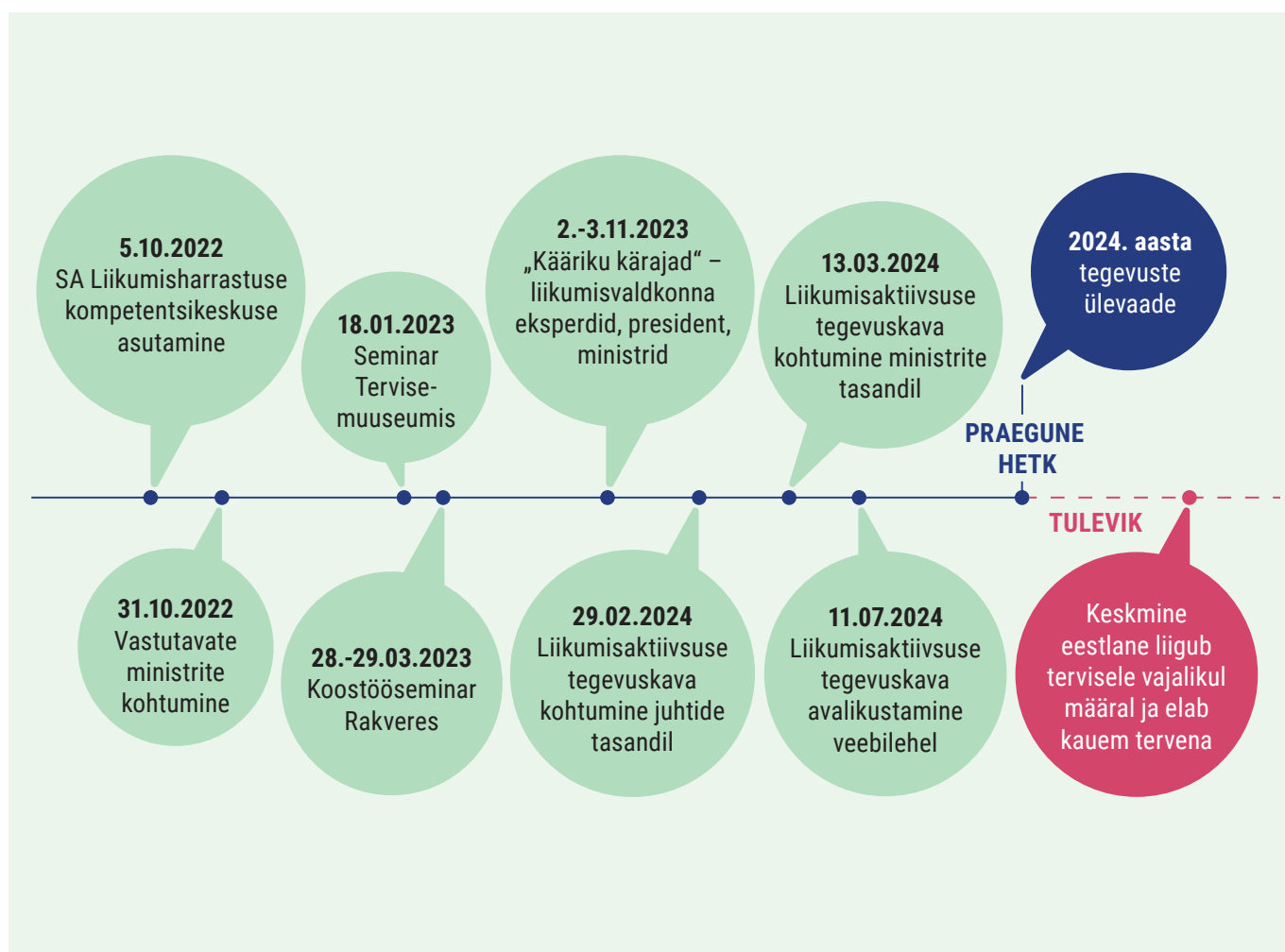
3. TEGEVUSED LIIKUMIS- HARRASTUSE EDENDAMISEKS

3.1. VALDKONDADE ÜLESE LIIKUMISAKTIIVSUSE TEGEVUSKAVA ELLUVIIMINE

Valdkondade ülese liikumisaktiivsuse tegevuskava koostamine algas kolme ministeeriumi - Kultuuriministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi - ja lähimate partnerite osalusel 2022. aasta sügisel. Regulaarsed arutelud, koostöökohtade ja ühisosa leidmine liikumisaktiivsuse edendamisel on alates 2022. aasta lõpust olnud seega igapäevase töö osa. See on suur edasimineku võrreldes varasema ajaga, kus üksteise tegemistest tihtipeale ei kuuldud, mistõttu esines dubleerimist ja ei jõutud alati parimate lahendusteni.

Rulluv ehk aasta-aastalt täienev tegevuskava hõlmab hetkel kokku 56 tegevust elukaareüleselt. Valdkondade üleselt on moodustatud ka kommunikatsiooni ja uu-ringute töörühmad, kelle ettepanekud on tegevuskava täiendamise alus. Kirjapandust on juba ellu viidud kuus ja praegu tööks 37 tegevust. Töös on nii projektipõhised algatused, pidevad sekkumised kui ka näiteks regulaarsed seireuuringud, mida korraldatakse ühtsete võrdlusandmete saamiseks. 2024. aasta ühe arenguna saab kindlasti välja tuua selle, et tegevuskava jõudis veebi ja on kõigile avalikult kättesaadav (www.liigume.ee/tegevuskava)

Mõned näited 2024. aasta tegevustest

Kultuuriministeriumis valmis valdkonna tagasiside põhjal treenerite tööjõukulu toetusmeetme analüüs. Pärast taotlusvooru tingimuste muutmist soodustatakse ka seda, kui ühe treeningrühmaga tegeleb mitu treenerit. See tähendab, et treeninguid on lihtsam mitmekesistada, võttes näiteks pallimängude treeningurühma juurde ka kergejõustikutreeneri. Lihtsustati ka kauem töö juurest eemal oleva treeneri asendamist ja tehti muid väiksemaid muudatusi.

SA Liikumisharrastuse kompetentsikeskus viis läbi pallikastide pilootprojekti, millega jõuti suvel ja sügisel 11 kohalikku omavalitusse. Pilootprojekti eesmärk oli liikumis- ja mänguplatsidel tasuta kättesaadavate mänguvahendite abiga tekitada lastes ja noortes rohkem huvi õues mängimise ja liikumise ning pallimänguväljakute kasutamise vastu. Kokku paigaldati üle 80 pallikasti ja projekti jätkatakse 2025. aastal.

Sotsiaalministeerium on teinud tööd õigusruumi täiendamise nimel nii, et õpikeskkond soosiks rohkem tasakaalustatud toitumist ja liikumist. Valminud on rahvatervishoiu seaduse rakendusakti eelnõu, mis käsitleb lasteasutuse tervisekaitsenõudeid. Selle eesmärk on aidata kaasa ka laste kehalise aktiivsuse suurendamisele.

Tervise Arengu Instituut koostöös Tervisekassaga katsetab lasteaedades sekkumist „Seikluste laegas - sõpradega liikumise ja maitsete maailmas“. 2024/25 õppeaastal osaleb 31 lasteaeda ja 47 rühma, igast maakonnast vähemalt üks asutus, keda toetavad maakonna haridusasutuste tervisedendajad. Ennetuse teadusnõukogu kinnitas „Seikluste laeka“ tõendatuse kolmandal tasemel, mis tähendab, et kasutusvalmidus on hea. Sekkumise mõju-uuringu tulemused avaldatakse 2025. aasta esimeses kvartalis.

Selleks, et maakonna haridusasutuste tervisedendajate ja maakonna spordiliitude koostööle hoog sisse lükata, toetas SA Liikumisharrastuse kompetentsikeskus rahaliselt lasteaiaõpetajate ja liikumisõpetajate inspiratsioonipäevi ja koolitusi, mis olid korraldatud ühisloomena.

2024. aasta lõpus võeti vastu uus alushariduse seadus, mille eesmärk on muuta alushariduse korralduse süsteemi sidusamaks, et toetada kõigi laste koolivalmidust. Liikumise valdkonna õppe- ja kasvatustegevuste põhimõteteks on:

- 1) luua lapsele tingimused ja võimaldada aktiivset tegutsemist nii üksi kui ka rühmas, et laps tunneks rõõmu igapäevastest liikumisest erinevates keskkondades ja tingimustes;
- 2) rikastada lapse tegevusvõimalusi erinevate arendavate sportlike tegevustega;
- 3) suunata lapse üld- ja peenmotoorika, põhiliikumiste ja kehaliste võimete arengut läbi erinevate liikumistegevuste, spordialade ja tantsu;
- 4) suunata last igapäevastes käelistes tegevustes ja harjutustes sooritamisel kasutama mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses domineerivat kätt;
- 5) tagada lapse liikumisoskuste ja kehaliste võimete arengut igapäevaste liikumiste nõudvate tegevuste (matkade, vaba aja mängude, jalutuskäikude jms) ja juhendatud eakohaste liikumisõpetuse tundide kaudu.

Tartu Ülikooli liikumislabor jätkab „Liikuma kutsuva kooli“ programmi arendustööd. Katsetes osalevate koolide õpilastega on gümnaasiumiastme liikumisvõimaluste arendamiseks tehtud fookusrühmade uuring. See on suur samm, et programmi kaasataks peale 1.–9. klasside ka vanemaid õpilasi, kelle seas on näiteks sporditreeningutel osalejaid märksa vähem. „Liikuma kutsuva kooli“ programmi tõendatuse hindas ennetuse teadusnõukogu neljanda taseme vääriliseks, mis tähendab, et kasutusvalmidus on väga hea.

3.2. KOOLIDE SPORTIMISTINGIMUSTE KAARDISTAMISE UURING

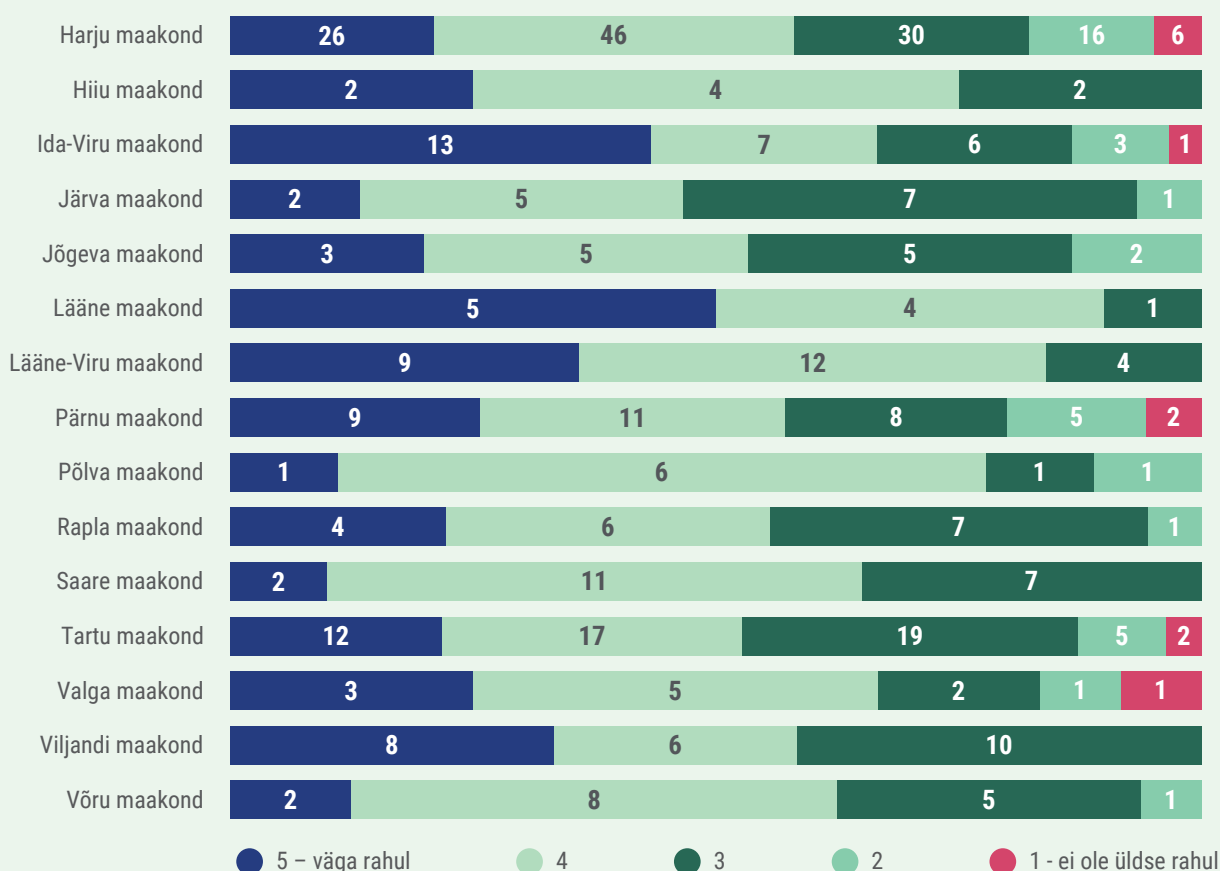
2024. aastal viis Spordikoolituse ja -Teabe Sihtasutus läbi uuringu, mille eesmärgiks oli kaardistada koolide sportimistingimused põhikoolides ja gümnaasiumides⁵. Uuringu algatas SA Liikumisharrastuse kompetentsikeskus ning koostööpartneritena kaasati Haridus- ja Teadusministeerium, Tartu Ülikooli sporditeaduste ja füsioteraapia instituut, Eesti Kehalise Kasvatuse Liit ning Eesti Linnade ja Valdade Liit. Viimati viidi sarnane uuring läbi 2013. aastal.

Uuringu põhisõnumid viie alamteema lõikes on järgmised:

1. Sportimispaigad

- Liikumisõpetuse tundideks kasutavad koolid 1407 spordiobjekti, millega seotud 2899 sportimispaika moodustavad spordiregistrisse kantud spordiobjektidest ja -paikadest enam kui kolmandiku.
- Keskmiselt korraldavad koolid oma tegevust 9 sportimispaigas. Seejuures on võrreldes 2013. aastaga sportimispaikade arv tõusnud neljandiku võrra.
- 79% koolide kasutatavatest sportimispaikadest on heas või väga heas seisukorras ning 61% koolidest hindab sportimispaikadega rahulolu kas heaks või väga heaks.

Koolide rahulolu kasutada olevate sportimispaikadega

5 <https://spordiinfo.ee/wp-content/uploads/2024/12/Koolide-sportimistingimuste-kaardistamise-aruanne-1.pdf>

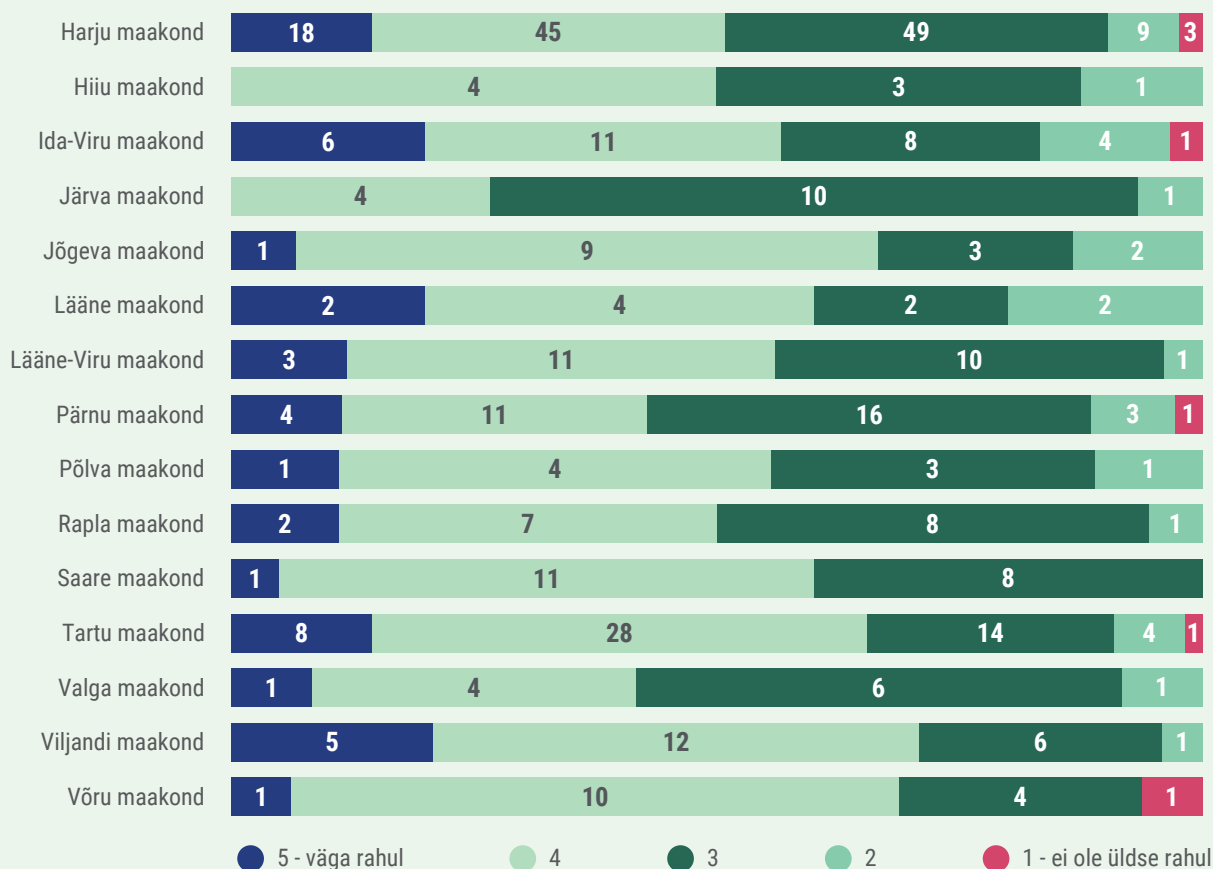
2. Liikumisaktiivsust toetav koolikeskkond

- 97% koolidest korraldab õuesõppe tunde ja 83% liikumispause ainetundides, 92% koolidest on loonud õpilastele võimaluse kasutada vahetunni ajal spordivahendeid ning 72% koolides on võimla aktiivse vahetunni ajal õpilastele avatud. 85% koolihoovides on avalikkusele avatud.
- Liikuma Kutsuva Kooli programmiga ühinenud koolides rakendatakse keskmiselt 13% rohkem liikumist toetavaid tegevusi.

3. Spordivahendite olemasolu

- Liikumisõpetuse ainekava valdkondadest on koolid kõige paremini kaetud vahendi käsitlemise oskuste ja edasiliikumisoskuste omandamiseks vajalike vahenditega.
- 51% koolidest on laenutanud ja 34% koolidest soovib vajalikke õppevahendeid laenutada.
- Täiendavaid spordivahendeid vajab 84% koolidest. Kõige rohkem vajatakse suuski, palle, jalgrattaid, uiske ja kardioseadmeid.
- 55% koolidest hindab rahulolu olemasoleva spordivarustusega heaks või väga heaks, mis osutab vajadusele leida lahendusi ja luua toetavaid meetmeid koolidele varustuse saamiseks.

Koolide rahulolu olemasoleva spordivarustusega

4. Tunnivälised spordiringid

- 75% koolidest korraldab tunniväliseid spordiringe, mille tegevusse on kaasatud 15 600 õpilast (11% õpilaste koguarvust). Võrreldes 2013. aasta kaardistamisega on tunniväline spordiharrastus koolide spordiringides languses.
- 63% spordiringe korraldavatest koolidest on koolides pakutavate spordiringide arvuga rahul.
- Peamisteks spordiringi korraldamise motiveerivateks põhjusteks on mõistlik ajakasutus lastele ja nende peredele, taskukohasus ja kooli edukas esindamine võistlustel. Takistavateks asjaoludeks on juhendajate puudus ja liiga väike tasu.

5. Liikumisõpetusega seotud koolitusvajadus ja väljakutsed

- Liikumisõpetusele üleminekuga kaasnevateks kõige suuremateks väljakutseteks on koolide jaoks spordivahendite puudus ja ainekava rakendamine.
- 61% õpetajatest on viimase kahe aasta jooksul läbinud uue liikumisõpetuse ainekava koolituse, 63% koolidest plaanib järgneva kuue kuu jooksul osaleda uue ainekava koolitusel. Koolitusvajadusega seotud teemad on ainekava koostamine, erinevate spordialade koolitused ja liikumismängud. Oluline on tagada järjepidevad õpetajate koolitused liikumisõpetuse valdkonnas ja leida lahendusi, kuidas nendeni jõuaksid kõik õpetavad õpetajad.

Haridus- ja Teadusministeerium investeeris 3 miljonit eurot liikumisõpetuse õppevahenditele

Haridus- ja Teadusministeerium eraldas ministri 2024. aasta 13. detsembri käskkirjaga 3 miljonit eurot koolidele liikumisõpetuse õppevahendite soetamiseks. Lisaks toetati koole 3 miljoni euroga loodusainete õppevahendite soetamiseks. Täiendava toetuse eesmärgiks on kohalikke omavalitsusi ja erakooli pidajaid ühekordselt toetada selleks, et tagada põhikooli ja gümnaasiumi kehalise kasvatuses õppeaine kontseptsiooni asendumine liikumisõpetusega ja loodusainete praktilise õppe läbiviimine.

Toetus jagati kohalike omavalitsuste ja üldhariduslike erakoolide vahel. 50% ulatuses jagati toetus proportsionaalselt omavalitsuse pidamisel olevate üldhariduskoolide ja üldhariduslike erakoolide vahel ning 50% ulatuses statsionaarses õppevormis 1.–12. klassides õppivate õpilaste arvu alusel. Eraldatav toetuse summa ühe kooli kohta on 6960 eurot, millest 3480 eurot oli mõeldud liikumisõpetuse õppevahendite soetamiseks. Seejuures peavad liikumisõpetuse õppevahendid toetama ainekava mitmekülgsemat rakendamist järgmistes valdkondades:

- liikumisoskused;
- tervis ja kehalised võimed;
- kehaline aktiivsus;
- liikumine ja kultuur;
- vaimne ja kehaline tasakaal.

Toetust ei saa kasutada koolitusteks, üritusteks, riiete ostmiseks, transpordiks ega auhindadeks.

3.3. TERVISESPORDIKESKUSTE ARENDAMINE

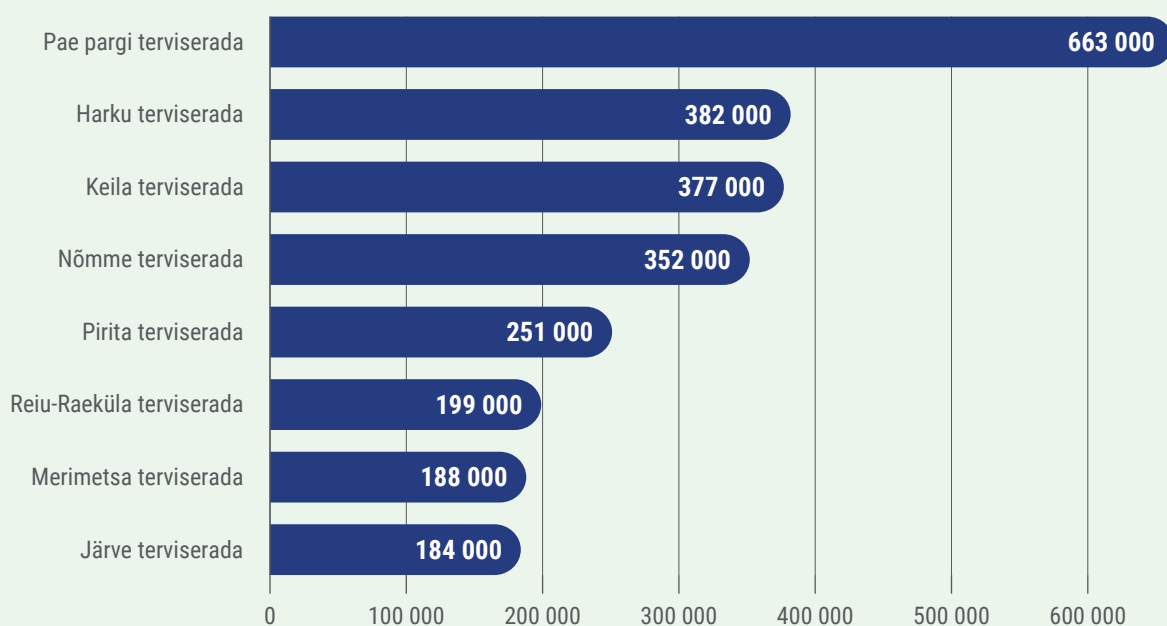
2024. aastal valmisid Kultuuriministeeriumi toel olme- ja teenindushooned Paliveres Läänemaal, Palukülas Hiiumaal, Kadriinas Lääne-Virumaal ning Keilas Harjumaal. 2023. aastast teenindab külastajaid olme- ja teenindushoone Sõmerus Lääne-Virumaal ning 2025. aastal valmivad viimased kaks Kultuuriministeeriumilt toetust saanud olme- ja teenindushoonet – Narvas Äkkülas ning Tartus Tähtveres.

2024. aastal koostas Kultuuriministeerium ka analüüsi ja ettepanekud tervisespordikeskuste üleriigilise võrgustiku arendamiseks liikumisvõimaluste pakkumisel vabas õhus. Eesti Spordiregistri (edaspidi ESR) andmetel on Eestis 203 sportliku liikumise püsirada⁶, mille alla kuuluvad näiteks rulluisu-, tervise-, matka- ja suusarajad. SA Eesti Terviserajad

(edaspidi ETR) võrgustikku kuulub 130 terviserada 1100 kilomeetril⁷. Riigi omanduses on kolm tervisespordikeskust – SA Tehvandi Spordikeskuse alla kuuluvad Tartumaa Tervisespordikeskus ja Kääriku Spordikeskus, ning SA Jõulumäe Tervisespordikeskus.

ETR kogub külastusstatistikat liikumissensoritega 75 suuremal terviserajal. 2024. aastal külastati neid radu üle 7,6 miljoni korra ning enim külastatud terviserajad asuvad Tallinnas, teistes suurtes linnades ja nende lähiümbruses. Eelistatud on valgustatud multifunktsionaalsete võimalustega rajad. ETR, mille võrgustikku hooldab üle 200-liikmeline rajameistrite meeskond, lõid Merko Ehitus, Swedbank ja Enefit ning selle tegevust toetab ka Kultuuriministeerium.

Enim külastatud terviserajad 2024. aastal

6 5. veebruar 2025 seisuga, www.spordiregister.ee

7 5. veebruar 2025 seisuga, <https://terviserajad.ee/rajad/>

Riik on alates 2019. aastast toetanud 27 regionaalse tervisespordikeskuse arendamist läbi kolme meetme:

- 1) „Regionaalsete tervisespordikeskuste väljaarendamise toetusmeede 2019–2022“;
- 2) „Regionaalsete tervisespordikeskuste edasiarendamise toetusmeede 2023–2026“;
- 3) „Regionaalsete tervisespordikeskuste olme- ja teenindushoonete rajamise toetusmeede“.

Nendes meetmetes määratleti regionaalse tervisespordikeskusena maakonnas või piirkonnas keskselt kasutatav taristu, kus saab vabas õhus aasta läbi peamiselt tasuta harrastada eri liikumisviise ning kus peavad olema muu hulgas kunstlume tootmise võimekus ja valgustatud liikumisrajad. Üle Eesti on ESRI andmetel kunstlume tootmise võimekuse ja valgustatud liikumisradadega 37 tervisespordikeskust.

Analüüsi koostamise raames viidi 27 toetust saanud või saava tervisespordikeskuse seas läbi küsitlus, millele vastas 24 tervisespordikeskust. Lisaks kasutati ETRi, Tehvandi Spordikeskuse ja Jõulumäe Tervisespordikeskuse, ESRI ja Äriregistri andmeid.

Aastatel 2019–2026 on riik Kultuuriministeeriumi kaudu investeerinud või investeerimas regionaalsetesse tervisespordikeskustesse 7,8 miljonit eurot, millele on regionaalsete tervisespordikeskuste arendajad lisanud praeguste plaanide kohaselt üle 10 miljoni euro kaas- või omafinantseeringuid. Lähiaastate plaanides on toodud vajadusena investeerida koguni 31 miljonit eurot. Isegi, kui suurejoonelisemad plaanid kõrvale jätta, on investeeringuvajadus tervisespordikeskuste vaatest ligi 20 miljonit eurot.

Toetused tervisespordikeskuste arendamiseks

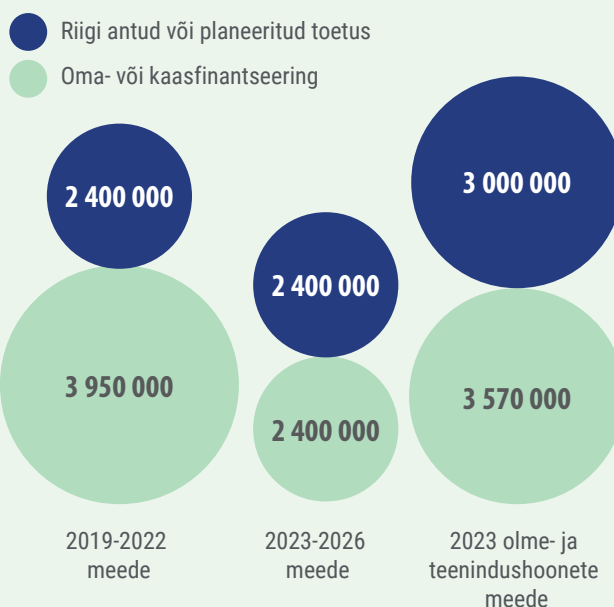

Foto: SA Eesti Terviserajad

Regionaalsete tervisespordikeskuste ülalpidamiskulud varieeruvad suuresti (5000 eurost 500 000 euron) lähtuvalt keskuste plaanidest. Siiski rahastavad tervisespordikeskuste tööd enamjaolt kohalikud omavalitsused. Ligi pooled vastanutest töid välja, et olemasolevate tegevuskulude kõrval on ka katmata vajadusi.

Külastusstatistika näitab, et kohalike elanike seas on tegu populaarsete sportimis- ja liikumispaiadega, kus pakutakse palju erinevaid võimalusi. Lisaks saavad kohalikud haridusasutused viia läbi talviseid liikumistunde, sh lumevaestel talvedel.

Analüüsi raames kogutud tagasiside näitab, et regionaalsete tervisespordikeskuste toetamine ja arendamine on ennast õigustanud ning seda tuleks ka tulevikus jätkata. Analüüsis on välja toodud kolm ettepanekut järgmisteks aastateks.

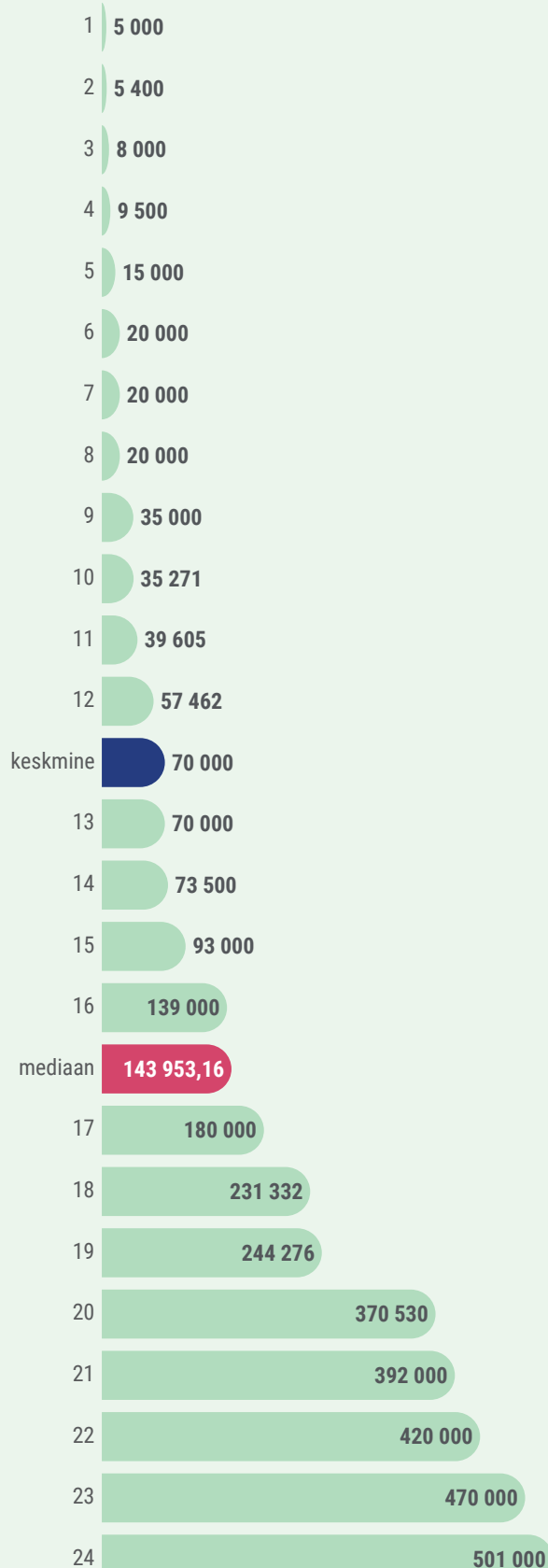
Ettepanek 1: taastada olme- ja teenindushoonete meede

16 tervisespordikeskust töid esile vajaduse olme- ja teenindushoone rajamise või renoveerimise järele. Kvaliteetsete teenuste pakumiseks ja omatulu teenimiseks on olme- ja teenindushoonete olemasolu hädavajalik, kuid selle rajamine või renoveerimine on kallid. 2023. aastal ühekordselt läbi viidud meetmest rahastati 7 tervisespordikeskust ja rahuldumata jäi 12 taotlust. Seetõttu tuleks riigieelarveliste võimaluste puhul taastada ka olme- ja teenindushoone meede.

Ettepanek 2: 2023.–2026. aasta meetme lõppemisel liita toetusmeede taastatud olme- ja teenindushoonete meetmega

Olme- ja teenindushoonete meetme taastamisel tasuks see meede liita uue nelja-aastase meetmega. Sel juhul saaks meetme kaudu toetada suuremaid investeeringupro-

Regionaalsete tervisespordikeskuste eelarved

jekte, milleks seni on tulnud võtta laenu või jaotada see mitme aasta peale, mis ei ole alati otstarbekas olnud. Arvestades hoonete ja radade normaalset kulumist, on aeg-ajalt vaja teha suuremahulisi investeeringuid, et säilitada või laiendada olemasolevaid teenuseid ja kvaliteeti. Kindlasti tuleks ka sellisel juhul tagada regionaalne võrdsus, kus toetussumma jaguneb vähemalt teatud ulatuses maakondade või tervisespordikeskuste vahel võrdselt. Siiski tasuks kaaluda ka võimalust jagada osa toetusmeetme eelarvest vastavalt tegelikele vajadustele, sest nagu 2023.–2026. aasta meetme kogemus näitab, võib mõnes maakonnas juba olemasolevast toetusest piisata, samas kui mõnes teises võib olla suur investeeringutoetuse puudujääk.

Ettepanek 3: uue toetusmeetme raames lubada teatud teenuste või tingimuste loomisel kasutada toetust ka tegevus- ja hoolduskulude katmisel

Kui seni on lähtutud printsibiist, et tegevuskulud katab tervisespordikeskuse omanik või haldaja, siis teatud tingimustel, näiteks 3-4 kuuks suusaraja ja valgustatud liikumisradade tagamisel, tasub tulevikus kaaluda tegevus- ja hoolduskulude katmist toetusmeetmest.

Nimetatud ettepanekuid on võimalik põhjalikumalt analüüsida ja arutada kohalike omavalitsuste ja regionaalsete tervisespordikeskuste esindajatega järgmise programmi põhimõtete väljatöötamise käigus.

Foto: Aldis Toome / LHKK

4. MUUDATUSED AUSA SPORDI TAGAMISEL

2024. aastal astuti Eestis oluline samm spordieetika tagamisel. 11. oktoobril võttis Eesti Olümpiakomitee (EOK) täiskogu vastu Eesti Spordieetika reeglid (ESER)⁸, mis kehtestavad ühtse lähenemise kogu Eesti spordivaldkonnas. ESER määratleb täpse kohaldamisala, isikulise kehtivuse, üldised käitumisreeglid ja kohustused, karistatavad teod ning vastavad sanktsioonid. Samuti sätestab see menetlusprotsessi, mille alusel juhtumeid lahendatakse.

Sarnane mudel on Eestis juba olemas dopinguvastaste reeglite näol, mis kehtivad üle spordialade ning mille uurimisasutuseks on Eesti Antidoping ja Spordieetika SA (EADSE). Lisaks on loodud eraldi distsiplinaar- ja apellatsioonikolleegium. ESERi raames viivad uurimist läbi kas vastava spordialaliidu organid või EADSE, sõltuvalt rikkumise iseloomust ja juhtumiga seotud isikutest. Paljudel, kui mitte kõigil, spordialaliitudel tuleb ESER jõustada vastavalt oma protseduuridele – näiteks läbi põhikirja muudatuste või juba kehtivate spordieetika reeglite täiendamise.

Lisaks tuleb EOK-l luua EOK spordieetika distsiplinaarkolleegium ning Eesti Spordikohus, mis hakkab olema Eesti-sisene kõrgeim instants spordisiseses vaidluste ja rikkumiste lahendamises. 2024. aasta 11. oktoobril kinnitati ka Eesti Spordikohtu ning EOK spordieetika distsiplinaarkolleegiumi menetlusreeglid ning vastavad muudatused EOK põhikirjas, et luua uus raamistik.

Järgnevatel aastatel on kogu spordivaldkonnas vajalik teavitustöö, et tagada ESERi ja uue süsteemi mõistmine ja rakendamine. Seetõttu hakkavad ESER ja sellega seotud regulatsioonid kehtima alates 2026. aasta 1. juunist.

Eesti valitud lähenemine sai alguse juba 2019. aastal, mil loodi EADSE, ning nüüd aitab ESER seda süsteemi veelgi tugevdada. Sarnaseid mudeleid on kasutusel mitmes riigis, sealhulgas Šveitsis, Kanadas ja Austraalias, ning Eesti spordieetika reformid on rahvusvaheliselt suurt huvi äratanud.

Rahvusvaheline kontekst ja võimalikud väljakutsed

Mitmes riigis on kasutusel ESERile sarnased reeglid ja menetlusraamistikud, kuid üheselt ei ole neid mujalt üle võetud, sest iga riik ja spordisüsteem vajab enda jaoks kohandatud lahendust. Puudub ka ülemaailmne spordieetika regulatsioon, mis sarnaneks dopinguvastastele reeglitele, ning seega võivad riikide lähenemised erineda.

On tõenäoline, et ka EOK täiskogu poolt vastu võetud reeglites tehakse tulevikus muudatusi, kuna ideaalset, täiesti vigadeta lahendust on keeruline luua. Juba esimene ESERi versioon läbis mitmeid muudatusi, et leida spordialaliitudele sobivaim lahendus.

Kui Eestis saavad praeguse struktuuri järgi põhilisteks otsustajateks alaliidu enda distsiplinaar- ja apellatsiooni kolleegiumid, siis näiteks Šveitsis lahendab kõiki spordieetika juhtumeid üks asutus (välja arvatud spetsiifilised spordireeglite rikkumised, nagu mängulised võistluskeelud), ning on loodud ühised distsiplinaar- ja apellatsioonikolleegiumid. Eestis aga luuakse üle 60 erineva uurimisinstantsi, distsiplinaarorgani ja apellatsioonikolleegiumi, mille järel viimaseks instantsiks jääb Spordikohus. Selline lähenemine võib kaasa tuua erineva pädevuse ja kogemusega menetlusorganeid, mis omakorda võib põhjustada ebavõrdset

8 <https://www.eok.ee/organisatsioon/spordiregulatsioonid/eesti-spordieetika-reeglid>

lähenemist. Samuti võib objektiivne menetlus olla keeruline juhtudel, kus süüdistatav on oma ala jaoks väga mõjukas isik või kui süüdistaja kuulub alasisestesse opositsioonirühmadesse. Seetõttu on oluline, et säiliks võimalus juhtumite sõltumatuks ülevaatamiseks. Samas, Eestis otsustati spordialaliitude soovil jätta otsustuspädevus neile, et tugevdada spordiautonomiat ja kiirendada otsustusprotsesse.

Spordiseaduse muudatused ja nende mõju

ESERi rakendamist toetavad ka spordiseaduse muudatused, mis kiideti heaks Vabariigi Valitsuse poolt 2024. aasta novembris ja anti üle Riigikogule menetlemiseks. See kohustab lisaks sportlastele, treeneritele ja tugiisikutele ka spordiorganisatsioone järgima spordieetika, mh kokkuleppemängude ja väärkohtlemise vastaseid reegleid ning võimaldab rikkumise korral peatada erinevate toetuste ja preemiade maksmise või teatud tingimustel need tagasi nõuda.

Näiteks peavad olümpiavõitja toetust saavad isikud järgima nii dopinguvastaseid kui ka spordieetika reegleid – rikkumise korral peatatakse toetuse maksmine ajutiselt või alaliselt. Sellel on ka sümbolväärtus: kuigi olümpiavõitu keegi tagantjärele ära võtta ei saa (v.a. dopinguga seotud juhtumid), eeldatakse olümpiavõitjatelt ausa mängu põhimõtete järgimist kogu elu vältel.

Samuti kui treenerile määratakse oma sportlaste väärkohtlemise eest eluaegne spordis tegutsemise keeld, peatatakse talle toetuste maksmised ning võidakse tagantjärele toetused tagasi küsida alates hetkest, mil rikkumine toimus. Kui mõni sportlane või spordiorganisatsioon jätkab eluaegse keelu all oleva treeneriga koostööd, võidakse karistada ka sportlast ja spordiorganisatsiooni, s.h toetuste väljamaksmise peatamine ja võimalik tagasiküsimine, võivad rakenduda ka nende puhul.

Tallinnas toimusid UNESCO spordis dopingu kasutamise vastase rahvusvahelise konventsiooni kohtumised

2005. aastal võeti UNESCO peakonverentsil vastu spordis dopingu kasutamise vastane rahvusvaheline konventsioon. Tegemist on ainsa sedalaadi rahvusvahelise lepinguga, mis ühtlustab rahvusvaheliselt dopinguvastast seadusandlust, eeskirju ja reegleid. Konventsioon sätestab osalisriikidele kohustused, mida tuleb dopinguvastases võitluses järgida ning selle lisa on näiteks WADA keelatud ainete nimekiri, mida igal aastal muudetakse. Eesti liitus konventsiooniga 2007. aastal ning selle kontaktpunkt on Kultuuriministeerium.

UNESCO konventsiooni raames on loodud ka rahvusvaheline dopinguvastane fond, mis aitab osalisriikidel välja töötada ja rakendada dopinguvastaseid projekte ning pakub praktilist ja tehnilist tuge. Alates 2008. aastast on fond andnud enam kui 4,7 miljonit eurot toetust rohkem kui 200 riiklikule ja piirkondlikule projektile üle maailma. Eesti on fondist toetust saanud kahel korral – aastal 2014, et luua antidopinguteemaline õppevahend www.spordinpuhtalt.ee harrastussportlastele ning 2015. aastal antidopingupoliitika tugevdamiseks.

Fondi rahade kasutamist kontrollib kinnitamiskomitee, mille liige on Eesti UNESCO II valimisgrupi esindajana alates 2023. aasta oktoobrist. Arvestades, et dopinguvastane võitlus ja spordieetika edendamine on üks Eesti spordivaldkonna prioriteetidest ning Eesti on rahvusvahelisel tasandil olnud alates 2018. aastast selles valdkonnas aina aktiivsem, oli loogiline samm, et Eesti soovib ka ülemaailmselt dopinguvastases võitluses aktiivsemat rolli võtta. Ülemaailmse dopinguvastase võitluse taseme parandamine aitab tagada meie sportlastele rahvusvahelises konkurentsias ausama stardiplatvormi. Lisaks on Eestil mitmeid häid lähenemisi,

näiteks Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA, mida maailmale tutvustada.

Eestil oli au võõrustada 2024. aasta 9.–10. detsembril Tallinnas nii dopinguvastase konventsiooni büroo kui ka kinnitamiskomitee koosolekut, kuhu saabusid spordiministrid ja -ametnikud Itaaliast, Türgist, Aserbaidžaanist, Senegalist, Tšiilist ja Barbadoselt. Virtuaalselt osalesid Singapuri, Saudi Araabia, Araabia Ühendemiraatide, Hollandi ja Sambia esindajad. Kohtumise raames oli neil võimalik tutvuda ka mitme meie spordivaldkonna edulooga: näiteks treenerite kutsesüsteemi, Eesti Spordiregistri, Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA ning Fitsphere'iga. Nende kohtumiste raames tehti ka konkreetseid ettepanekuid üht või teist edulugu külalisriikides rakendada. Selline rahvusvaheline huvi aitab tugevdada Eesti kui spordiriigi mainet ja arendada suhteid erinevate riikidega üle maailma.

Kinnitamiskomitee liikmena on üks Eesti kohustustest leida fondi täiendavaid vahendeid, seda eriti oma valimisgrupist. Arvestades, et Ukraina on isegi sõja ajal teinud mitmeid reforme dopinguvastase võitluse parandamiseks ning et Ukraina kasutab oma

finantsvahendeid eluliselt olulisemateks kuludeks, otsustasid kolm Balti riiki võtta Eesti ettepanekul Ukraina 2024. aasta vabatahtliku makse (1919 USA dollarit) enda kanda. Seeläbi tunnustatakse Ukraina edusamme dopinguvastases võitluses ning ollakse solidaarsed meie heade sõpradega, kes kannatavad Venemaa õigustamatu sõjalise agressiooni all. Kolm Balti riiki jagasid Ukraina vabatahtliku makse kolmeks, millest Eesti kanda jäi 641 dollarit.

Eesti on fondi makseid teinud alates 2015. aastast. Eeldatav panus vabatahtlikusse fondi on 1% riigi panusest UNESCO kesksesse eelarvesse - 2024. aastal oli seega Eesti panus 1508 USA dollarit.

Eestit on meie aktiivse rolli eest kinnitamiskomitees juba korduvalt erinevatel tasanditel välja toodud, sest lisaks kinnitamiskomitee liikmete tavapärasele ülesannetele oleme proovinud teisi riike senisest enam UNESCO tasandi tegevustesse kaasata. Kindlasti on meie soov positsioonil jätkata ka aastatel 2026-2027.

5. TREENERI TÖÖJÕUKULU TOETUSMEETME MUUDATUSED

Foto: Maris Treufeldt / ERR

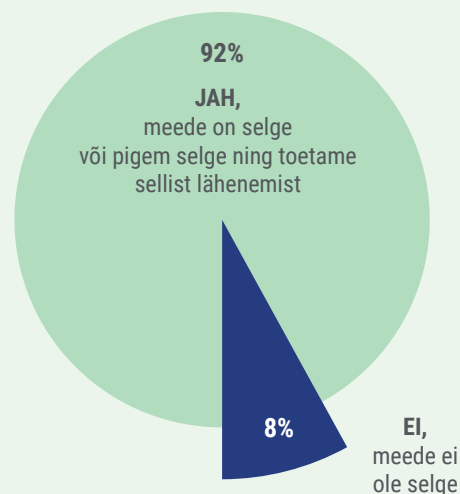
2024. aastal tähistas treenerite tööjõukulu toetusmeetme oma kümnendat toimumisaastat. Kümne aastaga on sellest meetmest kujunenud üks olulisemaid Eesti spordi tugisambaid, mis tagab noortega tegelevatele kutsega treeneritele sotsiaalsed garantiid, aitab hoida treeningtasud madalad, ning annab treenitavatele ja nende lähedastele kindlustunde, et treeneril on tööks sobivad oskused, teadmised ja hoiakud.

2024. aasta kevadel spordivaldkonnas korraldatud küsitlusest nähtub, et enamik (92%) vastanutest on meetmega rahul ja toetavad seda.

Spordivaldkonna esindajate ettepanekud meetme muutmiseks on ka varem olnud oodatud ning meedet on nende põhjal pea igal aastal muudetud, et see vastaks paremini kasusaajate ja toetuse rakendaja ootustele. Seekord pöördus Kultuuriministeerium aga esimest korda korraga kõigi toetusmeetmest kasu saavate spordialaliitude, 10 suurima mitmel alal tegeleva spordiklubi või -kooli ning Eesti Paralümpiakomitee (edaspidi EPK) poole, et saada meetme kohta tagasisidet ja tuvastada kitsaskohad.

Meedet analüüsid pöörati eraldi tähelepanu EPK 2024. aasta kevadel esitatud ettepanekutele, kuna seni on paraspordil olnud keeruline meetmesse sobitada. Kuivõrd osa nendest ettepanekutest hõlmas ka treenitavate terviseandmete töötlemist, siis pööruti EPK muudatusettepanekutega Andmekaitse Inspeksiooni poole, et selgitada välja, millistel tingimustel oleks võimalik neid ettepanekuid arvesse võtta. Samuti käsitleti analüüsis liikumisaktiivsuse tegevuskava raames tehtud ettepanekut toetada treenerite tööjõukulu toetusmeetme kaudu ka multisporti treeningrühmasid.

Küsitlus treeneri tööjõukulu toetusmeetme arusaadavuse kohta ja vastanute osakaal

Ettepanekud treenerite tööjõukulu toetusmeetme muutmiseks

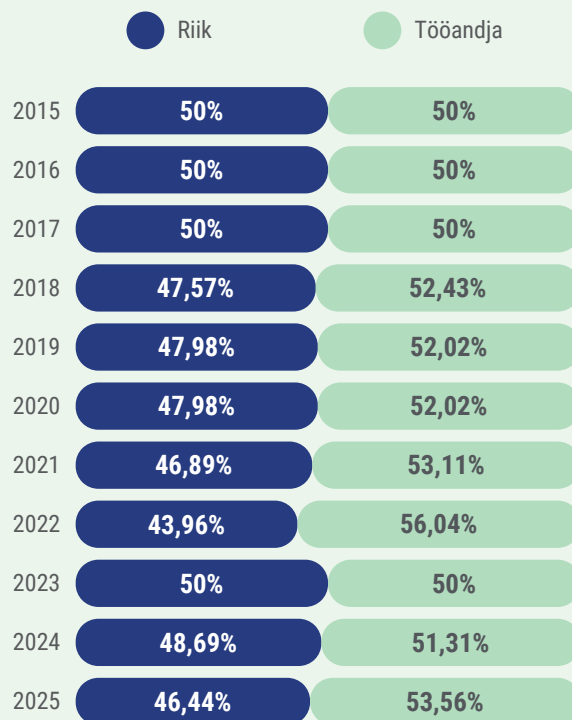
Analüüsi raames esitatud ettepanekud jagunesid kahte rühma: ettepanekud, mida rakendatakse alates 2025. aastast ning need, mille elluviimiseks on vaja lisaaega või täiendavaid vahendeid vastavalt riigieelarve võimalustele.

Arvestades spordivaldkonnas korraldatud küsitluses selgunud kitsaskohti, EPK ja liikumisaktiivsuse tegevuskava töörühma ettepanekuid ning meetme rakendusasutuse Spordikoolituse ja -Teabe SA arvamust, täiendati 2024. aastal taotlusvooru tingimusi järgmiselt:

- 1) Loodi võimalus alates 2025. aastast asendada 5. kutsetasemega treener ema-, isa-, lapsendaja- või vanemapuhkuse või töövõimetuse perioodil või tema surma korral kuni aastaks 4. kutsetasemega treeneriga. See annab võimaluse 4. kutsetasemega treeneril antud perioodil täita 5. kutsetaseme nõuded. Lisaks on praktikas keeruline leida pikemalt ära oleva treeneri asendamiseks vähemalt 5. kutsetasemega treenerit, kes ei oleks juba teiste treeningrühmade treenimisega hõivatud.

- 2) Loodi võimalus alates 2025. aastast kaasata teiste spordialade treenereid treeningtegevuse läbiviimiseks kuni 34% treeningrühma nädalase koormuse ulatuses. Laste ja noorte kehalise arengu eesmärgil kaasavad spordiorganisatsioonid treeningutesse ka teiste spordialade eksperte, näiteks kasutavad mõne pallimängude treeningrühma üldettevalmistuseks kergejõustikutreenereid, mõtemängude treeningrühmas üldfüüsilise ettevalmistusega tegelevaid treenereid jne. Seetõttu lisati võimalus, et ühte treeningrühma võib trennida mitu treenerit ning seejuures saab toetust kasutada ka selliste treenerite tööjõukulu katmiseks, kelle kutse ei ühti treeningrühma spordialaga.
- 3) Täiendati spordialade loendit, näiteks lisati *boccia*, pimedate väravpall, et meede arvestaks ka paraspoolialade treeningrühmi.

Riigi ja tööandja osa treeneri tööjõukulust

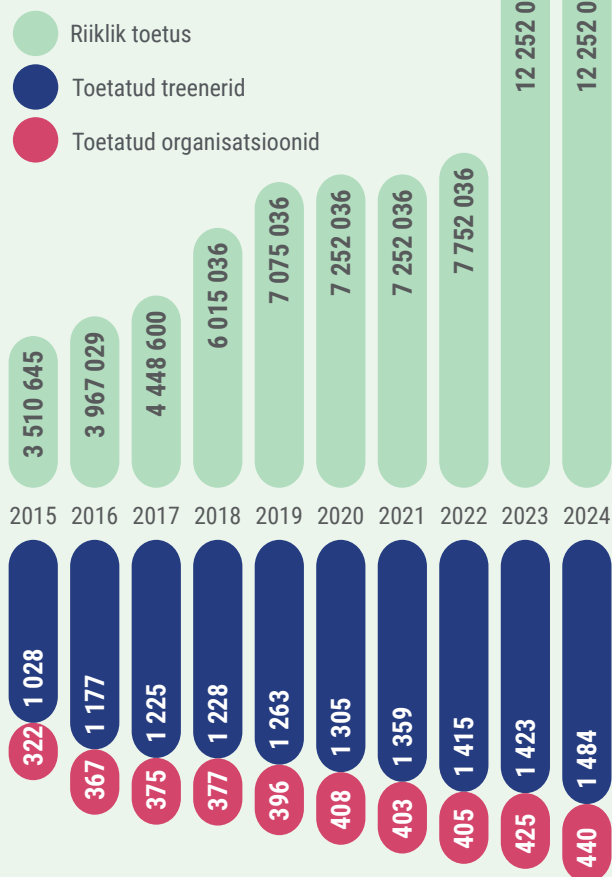

Meetme rakendamine 2024. aastal

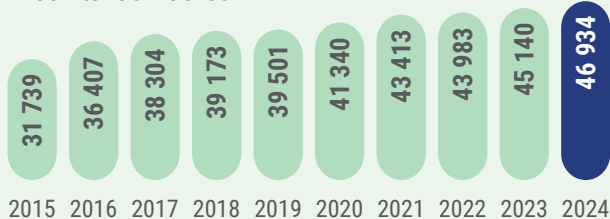
Toetusmeetme tingimuste kohaselt katab riik kuni 50% treeneri miinimumpalga tööjõukulust vastavalt riigieelarve võimalustele. Meetme eripära tõttu on riigipoolne toetus ja osakaal treeneri miinimumpalgast alates 2018. aastast pidevalt muutunud, sest sõltub taotletavate treeningtundide arvust. 2024. aastal oli riigipoolne panus 48,7% ja 2025. aastal 46,5% treeneri miinimumpalga tööjõukulust.

2024. aastal eraldati toetust 1484 treenerile, kes töötasid 440 erinevas organisatsioonis ja treenisid kokku 46 934 last või noort. Kõik eelpool välja toodud numbrid on toetusmeetme ajaloo suurimad.

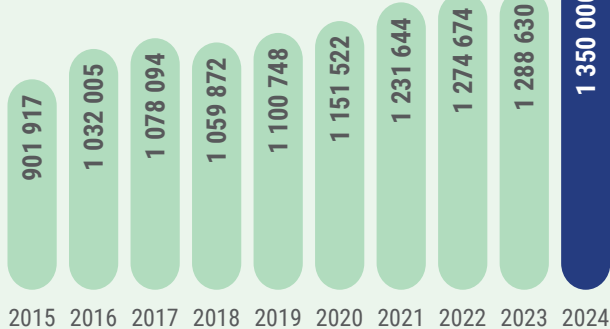
Toetusmeetme põhinäitajad

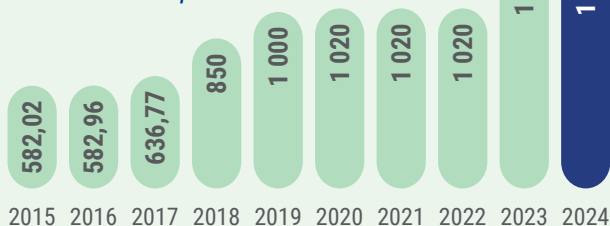
Treenitavad noored

Tasustatud tunnid

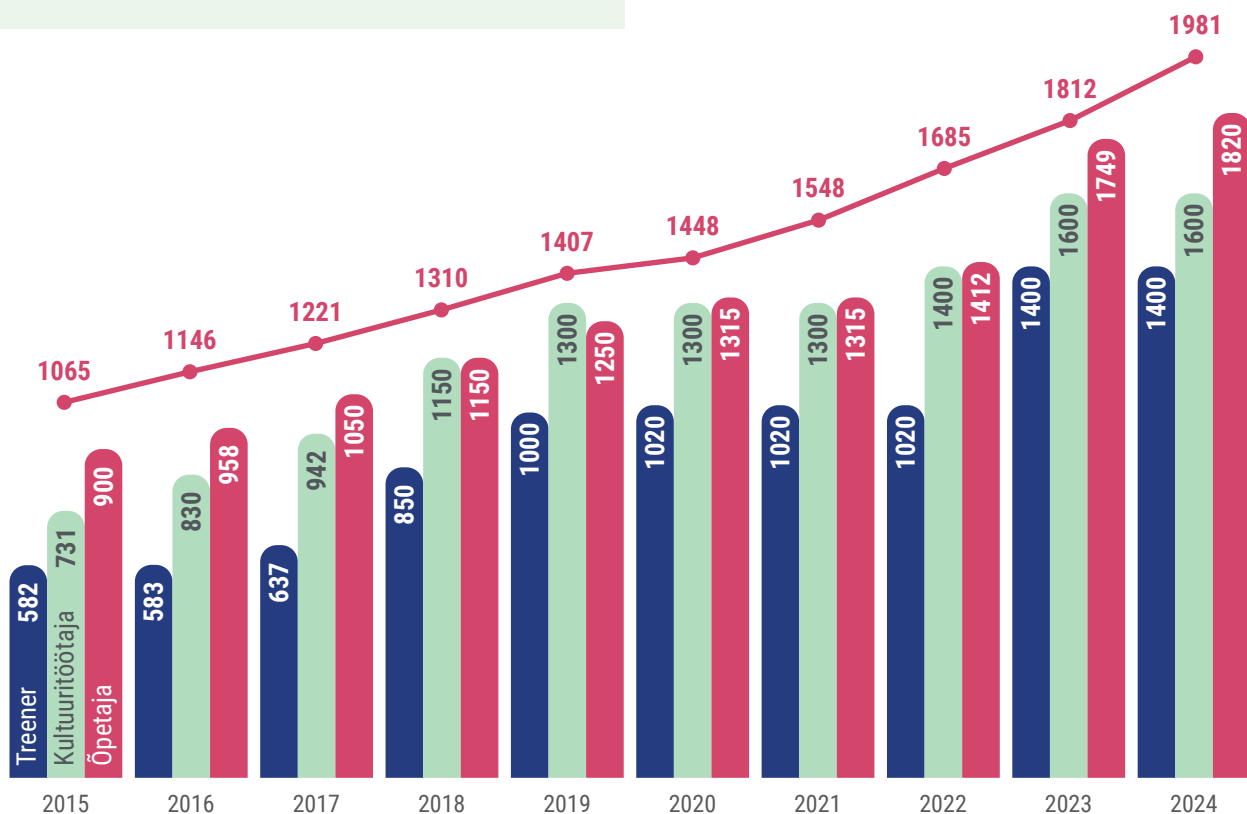

Täiskoormusega treeneri väikseim brutopalk

Kultuuriministeeriumi üks eesmärgi on viia täiskohaga laste ja noortega töötavate vähemalt 5. kutsetasemega treenerite miinimumpalk koos tööandjatega Eesti keskmisele tasemele. Paraku pole riigieelarve seda seni võimaldanud. Veelgi enam, keerulise majandusliku olukorra tõttu on tulnud leida perioodiks 2025-2028 kokkuhoiukohti, mis puudutasid ka treenereid. Arvestades, et Kultuuriministeeriumi spordivaldkonna eelarve oli 2024. aastal veidi üle 40 miljoni euro, oli selge, et treenerite tööjõukulu toetusmeet, mille maht on 12,2 miljonit eurot, ei ole võimalik kokkuhoiust säästa.

Treeneri palga võrdlus teiste sihtrühmade ja Eesti keskmise palgaga

6. VAADE TULEVIKKU

Riik ja spordiorganisatsioonid on spordivaldkonna strateegiadokumendist „Eesti spordipoliitika alused aastani 2030“ lähtunud spordipoliitika kujundamisel ja elluviimisel alates 2015. aastast. Ees ootab seega viimane kolmandik. K2024. aastal ja 2025. aasta I pooles vahetus mitme spordivaldkonna strateegilise organisatsiooni juhtkond. Uue juhtkonnad seavad 2025. aastal organisatsioonide eesmärgid ja sihid järgmiseks neljaks aastaks.

Teemad, millele tuleb järgmistel aastatel tähelepanu pöörata ei ole võrreldes viimaste aastatega oluliselt muutunud.

Liikumisharrastuse edendamisel on järjest olulisem valdkondadeülene koostöö nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil ja ühine arusaamine, et liikumine annab olulise panuse rahvatervisesse, majandusse, sisejulgeolekusse ja kaitsevõimesse. Riiklikul tasandil tuleb lähiaastatel jätkata liikumisaktiivsuse edendamise tegevuskava elluviimist, kaasates senisest tugevamalt ka sisejulgeoleku ja riigikaitse ning teiste valdkondade asutusi. Samuti tuleb leida erinevate valdkondade koostöökohad kohalikul tasandil ning panustada ühistesse tegevustesse inimese elukaare ulatuses eesmärgiga panna elanikkonnast vähemalt 2/3 regulaarselt liikuma.

Uute tegevuste kõrval on tähtis kaasata tegevuskavasse uusi osalisi ning seeläbi veelgi mitmekülgsemaid suundi. On toimunud sisukad arutelud sisejulgeoleku ja kaitsevaldkonna esindajatega, kes on huvitatud sellest, et noored oleksid heas vormis. Samuti annab oma panuse Transpordiameti poolt loodav rattastrateegia, sest ka liikuvus mängib olulist rolli liikumisaktiivsuse kasvatamisel. Liikumisharrastuse kompetentsikeskuse poolt välja öeldud Euroopa liikuvai-

maks rahvaks saame ainult siis, kui kehalise aktiivsuse edendamine on jõudnud igasse poliitikavaldkonda nii riigi kui ka kohaliku omavalitsuse tasandil.

Saavutusporti puhul on viimastel aastatel olnud peamiseks märksõnaks Eesti Olümpiakomitee saavutusporti toetamise süsteem Team Estonia, mida on järgmistel aastatel vaja edasi arendada nii sisuliselt kui ka riiklikku toetust suurendades. Tippспорт on üks konkurentsitihedam valdkond, kus osalevad kõik maailma riigid ja mida jälgivad miljardid inimesed. Edukad sportlikud saavutused omakorda innustavad inimesi liikuma ja on positiivseks eeskujuks noortele. Eesti Olümpiakomitee spordivaldkonna katusorganisatsioonina saab siin olla eesvedajaks ja tugevaks partneriks nii spordivaldkonnale kui ka riigile.

Saavutusporti üheks oluliseks osaks on rahvusvaheliste võistluste korraldamine Eestis. Aastatel 2021-2024 on riik erinevate taotlusvoorude kaudu toetanud rahvusvaheliste võistluste Eestis korraldamist keskmiselt 5,5 miljoni euroga aastas. 2024. aastal avatud suurvõistluste toetusmeede mahuga 3 miljonit eurot aastas on ennast juba tõestanud ja andnud pikemaks ajaks kindlustunde mitmele suurvõistluse korraldajale. Oluline on järgmistel aastatel jätkata süsteemselt rahvusvaheliste võistluste toetamist ja nende korraldamiseks vajaliku taristu arendamist. Eestis toimuvad rahvusvahelised võistlused aitavad tuua Eesti riiki välisraha ja elavdada majandust, tutvustavad läbi erinevate meediakanalite Eestit maailmale, toovad maailma kuulsad spordisangarid Eestisse, pakuvad meie sportlastele võimalust võistelda kodupubliku ees ja näitavad maailmale, et Eesti on ohutu ja turvaline paik.

Kavas on olnud töötada välja riiklikult tähtsate spordiobjektide rahastamise põhimõtted. Praegu puudub riiklikul tasandil spordiobjektide arendamisel süsteemne lähenemine. Tehakse üksikotsuseid, mis ei aita kaasa arendustegevuste planeerimisele ega pikema vaate kujundamisele. Vaatamata riigieelarve pingelisele olukorrale on Vabariigi Valitsuse tasandil arutelu sporditaristu rahastamise teemal siiski lähiajal vajalik.

2024. aastal eraldas Kultuuriministeerium treenerite tööjõukulu toetuseks 12,2 miljonit eurot. Riiklik palgatoetuse süsteem on olnud edukas, aidanud treeneritele tagada sotsiaalsed garantiid ja noortele kvaliteetsed treeningud. Ajas kasvab aga treenerite hulk, kes toetusele kvalifitseeruvad ning seega on jäänud täiendav rahastus ebapiisavaks. Täiskoormusega noortega tegeleva treeneri minimaalne töötasu 2024. ja 2025. aastal on 1400 eurot. Tegevused treenerite töötasu tõstmiseks peab jätkuma ning Kultuuriministeeriumi prioriteet riigi eelarvestrateegia läbirääkimistel on endiselt treenerite tasu tõstmine. Lähitulevikus on vaja täiendavaid vahendeid, et rakendada ka 2024. aastal läbiviidud meetme analüüsi raames tehtud muudatusettepanekud.

Eesti Olümpiakomitee võttis 2024. aastal vastu Eesti spordieetika reeglid, mis kehtestavad ühtse lähenemise kogu Eesti spordivaldkonnas ja jõustuvad 2026. aasta 1. juunil. Enne spordieetika reeglite jõustumist tuleb spordiorganisatsioonidel üle vaadata kehtivad korrad ja õigusaktid ning viia need

kooskõlla reeglitega. Ausa spordi tagamine on nii riigi kui ka spordivaldkonna ühine huvi. Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA õigus- ja uurimisvõimekuse väljaarendamine ning reservfond võimalike spordieetika reeglite rakendamisega seotud õigusvaidluste lahendamine on lähiaastate eesmärkideks.

Valitsus kiitis 2024. aasta novembris heaks spordiseaduse muutmise seaduse eelnõu ja edastas selle Riigikogule menetlemiseks. Spordiseaduse muutmisega tõstetakse vabatahtliku spordikohtuniku hüvitise piirmäära, täiendatakse dopinguvastaste reeglite järgimise sätet, ajakohastatakse ja korrastatakse spordiürituste korraldamise regulatsiooni ning täpsustatakse muid lahendamist vajavaid üksikküsimusi, et tagada mõistlikum ja selgem regulatsioon. Loodetavasti jõustuvad spordivaldkonna jaoks olulised muudatused 2025. aasta jooksul.

2025. aastal sügisel toimuvad kohalike omavalitsuste volikogude valimised. Sellest tulenevalt peab spordivaldkond olema aktiivne, et erakondade programmidesse jõuaksid ka spordi ja liikumise teemad. Siin saavad Eesti Olümpiakomitee ja temaga seotud sihtasutused koos spordiorganisatsioonidega anda olulise panuse 2025. aasta esimeses pooles. Eesti spordiregistri andmetel on Eestis üle 2900 spordiorganisatsiooni, üle 4200 kutsega treeneri ja spordiorganisatsioonides tegutseb regulaarselt üle 240 000 harrastaja. See peaks olema piisavalt suur jõud, kelle ettepanekutega kohaliku tasandi poliitika kujundamisel arvestada.

MÄRKMED

MÄRKMED

MÄRKMED

